

Šumarski list.

Organ

hrv. slav. šumarskoga društva

Izdaje

Upravlj. odbor hrv.-slav.
šumarskoga društva.

Uredjuje **Ivan Partaš.**

Izlazi svaki mjesec.

ZAGREB 1903.

Naklada hrv. slav. šumarskoga društva.

Broj 1737. ex 1903.

Oglas dražbe.

Kod podpisanog kr. šumarskog ravnateljstva prodavati će se dne 5. svibnja 1903. u 11 sati prije podne lih putem pismenih ponuda sliedeći jur konsignirani na razdoblje 1903.—1907. odpadajući etati:

1. U kr. šumariji Novi: 62.135 m³ jelove stablovine (Baumholzmasse), 53.468 m³ buk. stablovine za tvorivo, 22.586 m³ buk. stablovine za ogriev, izklična cena 200.814 kruna.

2. U kr. šumariji Jasenak: 76.211 m³ jelove stablovine, 52.617 m³ bukove stablovine za tvorivo, 418 m³ bukove stablovine za ogriev, izklična cena 237.982 kruna.

3. U kr. šumariji Ogulin: 33.138 m³ jelove stablovine, 31.003 m³ bukove stablovine za tvorivo, 5.112 m³ buk. stablovine za ogriev, izklična cena 125.946 kruna.

4. U kr. šumariji Ravnagora: 47.111 m³ jelove stablovine, 16.440 m³ bukove stablovine za tvorivo, izklična cena 178.660 K.

Poblizi dražbeni kao i ugovorni uvjeti mogu se dobiti kod podpisanog kr. šum. ravnateljstva i kod prednavedenih kr. šumarijah.

Kr. šumarsko ravnateljstvo.

U Zagrebu, dne 11. ožujka 1903.

Šumarski list.

Br. 4. U ZAGREBU, 1. travnja 1903. God. XXVII.

Uvrstbina oglasa: za 1 stranicu 16 K.; za $\frac{1}{2}$ stranice 8 K.; za $\frac{1}{3}$ stranice 5 K. 20 fil.; za $\frac{1}{4}$ stranice 4 K. — Za višekratno uvrštenje primjerena popustbina.

Revizija gospodarstvenih osnova.

Revizija gospodarstvenih osnova spada među najvažnije poslove šumske uprave, pak ju sa toga stanovišta ocienjuju i svi noviji šumarski pisci, počam od H. Cotte ovamo, koji se bave obradjivanjem nauke o uređenju šuma.

Već se je na ime davno opazilo, da se propisi i odredbe, koje se čine kod sastavka gospodarstvene osnove, ne dadu na dulje vremena održati, nego da se nakon jednog ili dva decenija pod silom odnošaja gospodarstvena osnova nadopuniti, preraditi, a kadkada i posve iznova sastaviti mora. Ako pogledamo gospodarstvene osnove, koje su sastavljene za šume naših krajiških imovnih občina, opaziti ćemo, da se nijedna gospodarstvena osnova nije mogla održati u krieposti niti 20 godina. Njeke su već nakon 10 godina preradjene, a njeke s temelja promienjene.

Revizijom podaje se i unosi život u šumsko gospodarenje, te se ono prilagodjuje svagdašnjoj potrebi šumoposjednika obzirom na postavljenu svrhu gospodarenja, imenito se pako ponovno odmjeruju prihodi šume za buduće gospodarstveno razdoblje.

Rokovi, u kojima se revizija gospodarstvene osnove obaviti ima, različiti su, te su u pojedinim državama za šume, stojeće u državnoj upravi ili pod državnim nadzorom, propisani posebnim naputcima. Ovi rokovi obično su tako ustanovljeni, da se revizija obaviti ima svake 5. ili 10. godine. Ovaj

potonji rok propisan je primjerice i za naše krajiške imovne občine napatkom B) k zakonu od 11. srpnja 1881., kojim se razjasnuju, odnosno preinačuju neke ustanove zakona od 15. lipnja 1873., o imovnih obćinah u hrv.-slav. Vojnoj Krajini.

Revisije gospodarstvenih osnova, koje se obavljaju u kraćem roku, primjerice svakih 10 godina, zovu se obične revizije, a one, koje se obavljaju nakon duljeg vremena, nakon više decenija, glavne revizije gospodarstvenih osnova.

Kod svake obične revisije gospodarstvene osnove imaju se u glavnom obaviti tri posla :

1. Mora se iztražiti, da li je dosadanja gospodarstvena osnova točno provadjana, te se moraju izpitati razlozi, s kojih su učinjene eventualne promjene kod provadjanja dosadanje gospodarstvene osnove.

2. Mora se izpitati, da li su se odredbe dosadanje gospodarstvene osnove pokazale valjanima, te se moraju prikupiti podatci za sastavak novih posebnih osnova.

3. Konačno se moraju sastaviti nove posebne osnove za buduće gospodarstveno razdobje, koje traje do nove revizije gospod. osnove.

Obična revizija gospodarstvene osnove.

Obična revizija gospodarstvene osnove obavlja se u pravilu u posljednjoj godini dotičnog gospodarstvenoga razdobja — obično desetgodišta — za koje je sastavljena posebna porabna (sječna) osnova odnosno gojitbena osnova.

Poslovi, koji se kod revizije gospodarstvene osnove obaviti imaju, mogu se razdijeliti u 4 glavne skupine i to:

1. Predradnje. 2. Sastavak novih osnova za buduće gospodarstveno razdobje. 3. Sastavak revizionalnoga zapisnika. 4. Uskladba revidirane gospodarstvene osnove.

Predradnje.

Predradnje jesu naravi dvojake i to: one, koje se obavljaju na temelju gospodarstvenih kontrolnih knjiga i inih

spisa u uredu prema dosadašnjem uspjehu gospodarjenja, zatim one, koje se imaju obaviti u šumi.

Predradnje prve vrsti jesu u glavnom sljedeće:

a) Ponajprije se ima sastaviti pregledni izkaz o pojedinim odjelima i odsjecima, koji su posječeni u minulom gospodarstvenom razdobju, te izporediti sječom dobivena drvena zaliha sa drvnom zalihom, koja je bila za dotični odsjek izkazana u posebnoj porabnoj osnovi. Tim načinom uviditi će se pogriješke, koje su bile učinjene kod procjene drvene zalihe prigodom sastavka gospodarstvene osnove, odnosno obavljene posljednje revizije pak će se prikupiti najsjeguriji podatci za procjenu drvene zalihe na budućim sječnim površinama.

To valja učiniti kako za glavni užitak, tako i za međutimni užitak.

b) Nadalje ima se na temelju kontrolne knjige o šumskim užitecima sastaviti pregledni izkaz o količini posječenog godišnjeg etata u minulom gospodarstvenom razdobju, kako je bio posebnom porabnom osnovom za sječu dozvoljen, izporediv ga sa faktičnim uspjehom, i to glede sječne površine i drvene zalihe.

Povrh toga imaju se izkazati u dotičnom gospodarstvenom razdobju eventualno obavljene sječe izvan propisa posebne porabne osnove.

Na temelju toga ima se učiniti konačni obračun te izkazati eventualna prištednja odnosno učinjeni predhvat na sjećnoj površini i drvanoj zalihi za minulo gospodarstveno razdobje, a eventualno i u novčanoj vrijednosti.

c) Zatim se ima na temelju gospodarstvene kontrolne knjige o gojitbenim radnjama izkazati uspjeh izvedenih gojitbenih radnja prema propisu gojitbene osnove za minulo gospodarstveno razdobje, kao i gojitbeni troškovi.

d) Konačno valja ustanoviti vrst, količinu i novčanu vrijednost u minulom desetgodištu crpljenih nuzgrednih užitaka.

Druga vrst predradnja, koje se imaju u šumi obaviti, sastoje se u sljedećem:

a) Ponajprije imaju se, u koliko to nije jur učinjeno kod godišnjih pregledavanja gospodarstvene osnove,

unieti u gospodarstveni nacrt sve promjene, koje su nastale u minulom desetgodištu odnosno gospodarstvenom razdoblju glede šumskih medja i površine šume, kao n. pr. pretvorbom šumskog tla u drugu vrst gojitbe, prodajom, kupom, izmjenom i t. d.

b) Za tim se imaju u šumi izmjeriti i u gospodarstveni nacrt urisati oni odsjeci, koji su na novo nastali usljed izvedene sječe i gojitbe u minulom gospodarstvenom razdoblju.

U samu unutarnju razdiobu šume, t. j. u razdieljenje šume u odjele (okružja), ne dira se u pravilu kod obične revizije gospodarstvene osnove, da se time što bolje uzdrži sveza izmedju stare gospodarstvene osnove i revizionalnog operata. Prema tomu zadržati će odjeli i nadalje svoju brojčanu oznaku.

Novonastavši odsjeci obilježuju se starom oznakom, slomljenom sa arabskim brojevima (ako se na ime odsjeci obilježuju malim latinskim slovima) n. pr. a/1, b/1.

Ako je usljed sječe ili gojitbe nestalo dosadanje razlike izmedju dva ili više odsjeka jednog odjela, tad ih valja zajedno stegnuti i označiti ili jednim slovom ili skupno starim slovima, n. pr. ab, cd.

Novi odjeli (okružja), koji nastaju povećanjem površine dotične gospodarstvene jedinice, imaju se u odnosnim skrižaljkama na koncu primetnuti i označiti sljedećim tekućim brojevima.

c) Kada je taj posao obavljen, onda se ima opis sastojina dovesti u sklad sa sadašnjim stanjem šume.

U tu svrhu ima se sa gospodarstvenim nacrtom i starim opisom sastojina u ruci obići ciela gospodarstvena jedinica od odsjeka do odsjeka. Tom prilikom imaju se izpraviti opažene pogriješke starog opisa sastojina, opisati novo nastali ili zajedno stegnuti odsjeci te pribilježiti promjene, koje su nastale u sastojini ili stojbini usljed raznih šteta.

Starost odsjeka unaša se u revidirani opis sastojina u pravilu tako, da se dobi, navedenoj u starom opisu sastojina, pribroji toliko godina, koliko je proteklo od sastavka gospo-

darstvene osnove odnosno, od prijašnje revizije do nove revizije gospodarstvene osnove. Nu ako se kod revizije opazi, da je koja sastojina u pogledu dobe, smjese drveća itd. zlo opisana, to se imaju ovi podaci posve iznova ustanoviti.

Drvena gromada ima se kod revizije gospodarstvene osnove ustanoviti u vrijednijih sastojinah izbrajanjem stabala. Tako su primjerice kod revizije posavskih hrastovih šuma II banske imovne obćine, kod glavne revizije šuma petrovaradinske i gjurgjevačke imovne obćine izbrojena sva stara sječiva hrastova stabla, a kod potonje spomenute svi hrastovi iznad 100 godina starosti. Pri tom poslu ustanovljen je k jednu i kvalitet hrastova, koji su razdieljeni u više hrpa, i to: na posve zelene, suhobrke, na pol suhe, na takove sa nekoliko još živih grana i na sušce. Tim načinom ne samo, da je drvena gromada najtočnije ustanovljena, nego se sada znade koliko hrastova ima u svakom odjelu i kakove su kvalitete.

Ustanovljenje sječnog reda vrlo je time olakšano, u pogledu ustanovljenja uporabne dobe udaren je siguran temelj, jer će buduće revizije pokazati, hoće li se moći održati za sječ u tih starih i vrijednih sastojina udareno uporabno doba, a konačno se može i nad lgarskim osobljem vršiti intezivniji nadzor, jer sada svaki lugar znade, koliko hrastova ima u kojem odjelu, te je u šumskoj prijavnici uvijek dužan naznačiti broj odjela, u kojem je eventualno koje stablo ukradeno. Izbrajanjem stabala može se nadalje najbrže i najtočnije ustanoviti drvena zaliha od zaostalog starog drveća (sjemenjaka) na oplodnim sječinama.

Pokusnim plohamo može se takodjer ustanoviti drvena zaliha naročito u dobro obraslim sastojinama, koje će se predvidljivo posjeći u predstojećem gospodarstvenom razdoblju.

Kod sastojina, koje će predvidno biti opredieljene za sječ u kasnijim razdobljima obhodnje, može se sadanja drvena zaliha proračunati tako, da se drvnoj zalihi dotičnog odsjeka, koja je izkazana u starom opisu sastojina, pribroji tekuci godišnji prirast za minule godine.

Povrh toga služe kod procjene drvene gromade za kontrolu podatci, koji su dobiveni kod prijašnjih sječa, te su navedeni u gospodarstvenoj priglednoj knjigi o šumskim užitcima.

Razvoj prirasta mora se kod revizije gospodarstvene osnove takodjer iztražiti, što se sada točnije obaviti može, jer će za to i više vremena biti, nego li ga je bilo kod prvog sastavka gospodarstvene osnove.

Tim načinom, a naročito točnim i savjestnim vođenjem prigledne knjige o šumskim užitcima, dobiva se od revisije do revisije gospodarstvene osnove sve bolji i čvršći temelj za procjenu drvene zalihe sastojina.

U Saskoj primjerice doprli su u tom pogledu tako daleko, da se drvena zaliha kod revizija procjenjuje samo okularno.

Naročito vrijedi napred navedeno za međjutimne užitke, jer će se tek savjestnim proredjivanjem celih odjela moći pribaviti točni podatci o drvnoj gromadi, koja se kod raznih stupnjeva prorede i u raznoj dobi sastojina polučiti može.

Konačno se imaju pribilježiti odredbe glede budućeg gospodarenja za pojedine sastojine u budućem gospodarstvenom razdobju, koje se odredbe imaju stegnute na najnuždnije opazke.

d) Nakon toga ima se na temelju izpravljenoga opisa sastojina sastaviti nova skrižaljka dobnih razreda.

Kako se ova skrižaljka sastavlja, to propisuju naputci za razne države dosta nejednolično. To vrijedi naročito za uvršćivanje oplodnih sječina, gdje ima starog i mladog drveća na istoj površini, u skrižaljku dobnih razreda.

e) Kada je sastavljena skrižaljka dobnih razreda, onda se ima proračunavati godišnji etat na glavnom užitku.

Kod onih načina ustanovljenja potrajnog godišnjeg etata, koji u tu svrhu trebaju obću gospodarstvenu osnovu, mora se ova osnova u prvom redu iz nova sastaviti. To su t. zv. methode razšestarenja, od kojih je kombinovana methoda dan danas u evropskim državama najviše zastupana u različitim oblicima

prema tomu, da li se traži veće ili manje osjeganje potrajnosti u užiteima.

Kod onih načina ustanovljenja godišnjeg etata, koje u tu svrhu rabe formulu, izračuna se etat pomoću iste.

Ako su kod revizije gospodarstvene osnove ustanovljene prištednje na etatu minulog desetgodišta odnosno gospodarstvenog razdoblja, tada se sa tim prištednjama može na dvójaki način postupati. Na ime tako, da se ove prištednje jednostavno prenesu u revidiranu gospodarstvenu osnovu i u budućem gospodarstvenom razdoblju crpe kao redoviti godišnji etat, koji će sada po svoj prilici nješto veći biti, nego li u prijašnjem gospodarstvenom razdoblju.

Nu ove prištednje mogu se i posebice u revizionalnom operatu izkazati, te godišnji etat ustanoviti bez obzira na drvenu zalihi otpadajuću na prištednje. To biva tada, ako se prištednje primjerice unovčiti kane za osnuće šumske glavnice. Taj slučaj nastupio je bio kod revisije gospodarstvene osnove za šume II. banske imovne občine u dvorskoj šumariji.

Ako se dobro sjećamo, provedena je ta revisija gospodarstvene osnove za stanje šuma od 15 godina nakon sastavka gospodarstvene osnove, pak su ustanovljene i obračunate najprije sve prištednje na drvnoj zalihi kroz 15 godina u svrhu, da se unovče javnom dražbom i utržak pripoji nepotrošivoj šumskoj glavnici imovne občine, dočim je dalnji godišnji etat propisan na uživanje bez obzira na ustanovljenu prištednju kroz spomenuto vrijeme od 15 godina.

2. Sastavak novih osnova za buduće gospodarstvene razdoblje (desetgodište).

Kada su sve napred navedene predradnje obavljene i godišnji etat ustanovljen, tada se pristupa sastavku novih osnova za buduće desetgodište.

a) Kod sastavka nove posebne porabne osnove za glavni užitak ima se opredieliti za sječū ponajprije drvna zaliha zao-

stala na starim jur pomladjenim sječinama. Ona se izkazuje ili kao prištednja na prihodu iz prijašnjeg gospodarstvenog razdoblja ili kao redoviti prihod budućeg gospodarstvenog razdoblja prema tomu, kakovo je stanovište načelno zauzeto glede tih prištednja.

Za tim se imaju opredieliti za sječū one sastojine, koje su obćom porabnom osnovom opredieljene za uživanje u budućem razdoblju. Predpostavka je pri tom, da je prije sastavljena obća porabna osnova. Ako obća porabna osnova nije sastavljena, kako to može biti slučaj kod ustanovljivanja etata pomoćju formule, tad se imaju za sječū opredieliti one sastojine, koje dolaze na red prema izabranom sječnom poredku. Pri tom valja svakako nastojati, da se što prije posjeku nevaljale, riedke i u prirastu zaostale sastojine.

Konaćno se primjerice kod oplodnih sjeća mogu uvrstiti u posebnu porabnu osnovu budućeg desetgodišta i predhvati u sastojine ćak dalnjeg iza ovog sliedećeg razdoblja, u koliko bi na ime predvidljivo bilo, da će to zahtjevati naravno naplo-djenje sječine. Nu drvna zaliha, koja se takovim predhvatima posjeći kani, ne smije veća biti one drvne zalihe, koja je za-ostala na starim sječinama.

b) Posebna porabna osnova za medjutimni užitak sastavlja se na temelju opisa sastojina i bilježaka, učinjenih glede izvadjanja nuždних proreda prigodom obilazenja šume.

Posebna porabna osnova za glavni i medjutimni užitak sastavlja se formalno tako, da se dotićni odsjeci, koji se u budućem gospodarstvenom razdoblju (desetgodištu) posjeći, odnosno prorediti kane, sumarno unesu u posebnu porabnu osnovu, te da se upravitelju šume prepusti neka svake godine odlući, gdje će se godišnji etat na glavnom prihodu sjeći. odnosno, koje će se površine prorediti imati. U pogledu visine godišnjeg etata unutar dotićnog rāzdooblja imade u tom slučaju upravitelj šume više ili manje vezane ruke prema tomu, kako to dotićni propisi obzirom na jednakost godišnjeg etata odredjuju.

Nu posebna porabna osnova može se sastaviti i na taj način, da se u istoj za svaku pojedinu godinu gospodarstvenog razdoblja (desetgodišta) opredieli, gdje će se i koliko će se sjeći. Takav propis postoji primjerice za krajiške imovne občine.

Nu i u tom slučaju moraju se kod naravnog pomladjivanja sa oplodnim i prebornim sječama pustiti upravitelju šume slobodnije ruke, te više godišnjih sječina zajedno stegnuti u jednu periodičku sječinu, na kojoj se upravitelj šume slobodno kretati može prema potrebi naravnog naplodjenja sječina.

c) Gojitbena osnova za buduće gospodarstveno razdoblje sastavlja se na temelju gospodarstvenog nacрта, posebne porabne osnove, opisa sastojina, te gospodarstvene kontrolne knjige o gojitbenim radnjama za minulo razdoblje.

U gojitbenoj osnovi imaju se za ogoj opredieliti ponajprije one površine, koje su za to bile propisane u minulom razdoblju, ali su glasom kontrolne knjige o gojitbenim radnjama nepošumljene ostale. Iza toga imaju se za ogoj propisati površine, koje će se prema posebnoj porabnoj osnovi u budućem razdoblju posjeći, u koliko se nepošumljuju samo naravnim načinom. Nadalje će se propisati za ogoj one čistine, koje prema gospodarstvenom nacrtu stoje u savezu sa budućim sječinama, zatim one čistine, koje se nalaze u mladim sastojinama, pak i eventualni popravci starih kultura.

Povrh toga dolaze u gojitbenu osnovu inovrstne radnje koje će se imati obaviti u budućem gospodarstvenom razdoblju, kao: ogradjivanja, kopanje jarka, odvodnje, čišćenja mladih sastojina i t. d.

Gojitbena osnova sastavlja se u formalnom pogledu isto tako kao i posebna porabna osnova, na ime ili sumarno za cijelo razdoblje ili tako, da se za svaku pojedinu godinu una pred propiše, što se u dotičnoj godini obaviti ima.

d) U slučaju potrebe ima se sastaviti nova osnova za steljarenje, kao i nova osnova za gradnju šumskih puteva, sgrada i inih gradjevina.

Naročito iztičemo, da bi se kod nas kod revizija gospodarstvenih osnova imala posvetiti mnogo veća pažnja izgradnji

šumsko-izvoznih puteva, nego li je to do sada bivalo. Ovo vrijedi imenito za planinske šume, koje se samo na taj način mogu i pučanstvu pristupnim učiniti i šumskoj trgovini otvoriti.

3. Sastavak revizionalnoga zapisnika.

U revizionalnom zapisniku valja da se navede u glavnom slijedeće :

a) Promjene, koje su nastale u minulom gospodarstvenom razdoblju u površini šume i šumskim medjama; uzroci, koji su bili povodom tih promjena; stanje medjašnih znakova i eventualni predlozi glede izmjene istih, da li su gospodarstvenom osnovom propisani prosjeci prosječeni i u kakovom se stanju nalaze; u kakovom se stanju nalaze šumski izvozni putevi; konačno predlozi glede poboljšanja prometnih prilika.

b) Promjene, koje su nastale u opisu šuma; zatim promjene, koje su nastale u opisu sastojina usljed novo izlučenih odsjeka, novo pridošlih odjela; eventualni izpravci na starom opisu sastojina i sadanje stanje dobnih razreda izporedjeno sa normalnim.

c) Uspjeh, koji se je pokazao kod provedbe dosadanje gospodarstvene osnove, i to :

α) Obzirom na polučeni prihod na drvu prema propisu posebne porabne osnove;

β) obzirom na količinu izsječenih i pošumljenih površina prema posebnoj porabnoj i gojitbenoj osnovi, sa eventualnim izkazom glede polučenih prištednja odnosno učinjenih predhvata;

γ) obzirom na ustanovljeni način budućeg gospodarenja te predlozi glede promjene načina dosadanjeg gospodarenja gledom na postavljenu svrhu gospodarstva.

Moramo ovdje primjetiti, da je primjerice velika mana gospodarstvenih osnova, sastavljenih za šume naših krajiških imovnih občina, što ne sadržavaju nikakovih propisa glede toga, kako se imaju sječine voditi, kako se ima naplodjivanje i pošumljenje provadjati, kako se imaju sastojine njegovati i proredjivati, jednom riječju, što im manjka ono, što Niemac zove

„Wirthschaftsregel«. U njemačkoj literaturi naći ćemo takove propise, koji su izdani za ciele krajeve.

Ti propisi morali bi se konferencionalno ustanoviti, te biti obvezatni za taxatore kao i za upravitelje šumarija, pak bi ih valjalo od revizije do revizije gospodarstvene osnove nadopunjivati, čim bi se uvela nuždna stalnost u gospodarenju. Sada ćemo na ime naići na slučajeve, da usljed promjene taxatora odnosno upravitelja šumarije dobiva i šumsko gospodarenje posve drugi, često prvašnjem gospodarenju oprečni smjer.

d) Način, kojim je proračunat godišnji prihod za buduće gospodarstveno razdobje na glavnom i medjutimnom užitku, te koliko prihoda otpada na eventualni vanredni užitak odnosno predhvat.

e) Način, kojim je obavljena procjena drvne zalihe, kao i razlozi, koji su bili odlučni kod sastavka posebne porabne i gojitbene osnove za buduće gospodarstveno razdobje (desetgodište), kao i kod sastavka eventualnih inih osnova.

f. Vrieme, kada je revisija gospodarstvene osnove obavljena, i rok, do kojega imade revidirana gospodarstvena osnova ostati u krieposti.

Razni naputci o uredjenju šuma propisuju posebne obrazce, u kojima se imaju napred navedeni podatci izkazati. Tako austrijski naputak od g. 1901. imade u tu svrhu 10 obrazaca, koji se moraju priložiti revisionalnom zapisniku.

4. Uskladba revidirane gospodarstvene osnove.

Revidirana gospodarstvena osnova ima sadržavati:

1. Revizionalni zapisnik.
2. Izkaz o promjenama u pogledu nove oznake odjela i odsjeka, u koliko to nije napomenuto u revizionalnom zapisniku, odnosno, u koliko su ove promjene obsežnije naravi.
3. Izkaz površina.
4. Opis sastojina, skrižaljka dobnih razreda i obću porabnu osnovu.

5. Izkaz o proračunanju prihoda.
6. Posebnu porabnu osnovu za buduće gospodarstveno razdobje (desetgodište).
7. Gojitbenu osnovu za buduće gospodarstveno razdobje.
8. Eventualne ine osnove, kao za stelarenje, gradnju šumsko-izvoznih puteva i t. d.
- 9 Izkaz o pokusnim plohama sa sabranim podacima u pogledu drvene zalihe i prirasta.
10. Gospodarstveni nacrt.

Glavna revizija gospodarstvene osnove.

Glavna revizija gospodarstvene osnove obavlja se obično nakon dva ili više decenija, nu može se i u svako doba odrediti, kada to prilike zahtjevaju.

Obično biva to tada, ako je nastala potreba, da se promieni unutarnje razdieljenje šume, način uzgoja, obhodnja ili ako gospodarstvena osnova u obće više ne odgovara potrebama šumoposjednika, ni svrsi gospodarstva.

Glavna revizija obavlja se u glavnom po istim načelima i propisima, koji vriede za sastavak nove gospodarstvene osnove.

Najveća razlika leži u tome, što su u ovom slučaju geometrijske odnosno mjerničke radnje manje obsežne, nego li kod sastavka nove gospodarstvene osnove.

Razlika izmedju obične revizije i glavne revizije gospodarstvene osnove jest u bitnosti ta, da se običnom revizijom poglavito ustanovljuje odgovarajući novi etat za buduće gospodarstveno razdobje (desetgodište), dočim se kod glavne revizije povrhu toga preinačuje i unutarnje podjeljenje šume, odjeli se iznova numeriraju, sastavljaju nove mape i t. d.

Kod onih šumskih gospodarstva, gdje je unutarnje razdieljenje šume svrsi shodno provedeno, odnosno, gdje odjeli nisu preveliki, gdje je ovo razdieljenje u naravi fiksirano, pak gdje se uz to vode točno i savjestno kontrolne knjige, nije revizija gospodarstvene osnove nikakav težki posao.

Kod naših krajiških imovnih obćina obavljaju se sada gotovo po svuda glavne revizije gospodarstvene osnove, pak se

taxatori imaju boriti sa znatnim poteškoćama, jer im za provedenje toga posla često manjkaju neke navedenih podloga. Mi ćemo na ime u starim krajiškim elaboratima o uredjenju šumskog gospodarstva naći odjele od 500—600 jutara površine sa velikim brojem izlučenih sastojina; naći ćemo u mapama doduše projektirane, ali u naravi neizvedene prosjeke, ili ako su izvedeni, a ono su u nekoj puta drugom smjeru prosječeni, nego li to mapa pokazuje; naći ćemo, da su kontrolne knjige ili nikako ili dosta neuredno vođene.

U takovim prilikama prva je dužnost taxatora, da šumsko gospodarenje postavi na zdravi temelj i da ponajprije valjano uredi unutarnje razdieljenje šume.

Osoblje za izvadjanje uredjajnih radnja.

Ne možemo propustiti ovu priliku, a da se ne osvrnemo na pitanje, kojemu osoblju u obće da se povjeri posao oko sastavka i revizije gospodarstvenih osnova?

Najodličniji šumarski pisci kao Judeich, Neumeister i dr. zastupaju mnijenje, da se taj posao imade povjeriti posebnim organom, koji će ga imati izvesti uz pripomoć lokalnih šumskih upravitelja. Tim načinom sastavljaju se gospodarstvene osnove najbrže i najjeftinije, a podjedno je to dobra škola za šumarski podmladak. U »Šumarskom listu« bilo je već govora, da se kod naše kr. zemaljske vlade ustroji posebni taxacionalni ured, odnosno, da se postave posebni organi, koji bi te poslove rukovodili, naročito za šume občina odnosno zemljišnih zajednica, koje su upravu svojih šuma predale u ruke zemaljskih šumara. Razumjeva se samo po sebi, da bi se za to imali upotrebiti i kr. kot. šumari, koji vode stručnu upravu u tih šumah, ali bi rukovodstvo imalo ostati u rukama organa zemaljske vlade. Mi ćemo u sljedećem nastojati, da potrebu ustrojenja takovog taxacionalnog ureda dokažemo.

Zakonom od 26. ožujka 1894., o uredjenju stručne uprave i šumskog gospodarenja u šumah, stojećih pod osobitim javnim nadzorom, odredjeno je u §§. 1., 3. i 14., da se šume i njeke

pašnjaci gradskih, trgovištnih, upravnih, mjestnih, plemićkih i poveljenih obćina (§§. 1. i 3.), zatim šume zaštitne i zabrane, kao i šume zaklada, redova manastira, beneficija i nadarbina, korporacija, dioničkih društava, povjerbina i konačno šumskim služnostima obterećene šume (§. 14.), imaju potrajno uživati na temelju sastavljene gospodarstvene osnove odnosno programa.

Tim zakonom popunjem je obći šumski zakon od 3. prosinca 1852., stupivši u Hrvatskoj i Slavoniji u kriepost 1. siečnja 1858., jer su njime mnoge šume (navedene napred u §. 14.); koje je obći šumski zakon smatrao privatnimi i za koje s toga nije zahtjevao ni potrajnost užitaka ni sastavak gospodarstvene osnove, stavljene pod osobiti javni nadzor, pak se sada za iste traži i jedno i drugo.

Propisima zakona od 26. ožujka 1894. nametnuta je s toga posjednikom tih šuma nova stega u uživanju šumskih prihoda, a povrh toga još i novi trošak, što ga zahtjeva sastavak gospodarstvene osnove, provedba i vođenje očevidnosti o istoj, kao i povremena revizija gosp. osnove.

Pošto su te odredbe u zakonu učinjene s javnih obzira bilo bi i opravdano, da državna vlast dodje posjednikom takovih šuma u susret u toliko, da im pruži priliku i jamstvo, kako bi što prije i jeftinije došli do valjanih gospod. osnova za svoje šume, kojimi se o propise zakona ogriješili ne bi, a koje bi uz to ipak i njihovoj potrebi odgovale.

Osim toga su gotovo sve u §. 1. zakona navedene obćine (zem. zajed.) predale temeljem §. 10. zakona od 26. ožujka 1894. privolom kr. zem. vlade upravu svojih šuma i drvljem obraslih pašnjaka uruke zemaljskih šumarskih tehničara kr. kot. oblasti.

Ukupna površina istih iznaša circa 352.170 jut.

Tim svojim postupkom omogućile su obćine kr. zem. vladi, da je za vršenje obćeg šumsko-redarstvenog nadzora nad svimi šumami u zemlji mogla kod političkih oblasti postaviti skoro dva puta veći broj šumarskih tehničara, nego bi joj inače obzirom na raspoloživa sredstva moguće bilo.

S druge pako strane preuzela je kr. zem. vlada time na sebe moralnu dužnost, da se brine o valjanoj upravi i da vodi uredno šumsko gospodarenje u šumah občinskih.

Temelj pako svakom urednom gospodarenju u šumah jest racionalno uživanje istih, po načelima prema svrsi gospodarstva sastavljene gospodarstvene osnove.

Iz spomenutog zakona od 26. ožujka 1894. proizlazi doduše, da se občine imaju zbog sastavka gospodarstvenih osnova (programa) za svoje šume same pobrinuti, nu kako smo jur iztakli, preuzećem stručne uprave u svoje ruke, preuzela je zemlja na sebe i moralnu obvezu, da obćinama u tom pogledu na ruku ide, odnosno, da im pomogne da dodju do jeftinih i valjanih gospod. osnova (programa).

Promatrajuć predmet sa toga stanovišta izpostavlja se potreba, da se u zemlji stvori takova uredba, koja bi u tom smjeru izpunila zadaću zemaljske vlasti.

Ta uredba imala bi po našem mnienju sastojati u tome, da se u šumarskom odsjeku kr. zem. vlade postave posebni organi, koji bi se bavili lih uredjenjem šuma i sličnim poslovima, koji bi takove radnje mogli preuzimati i rukovoditi uz stanovitu odštetu, što bi ju imao dotični šumoposjednik uplatiti.

Takova uredba postoji u Hessenskoj, zatim u kraljevini Ugarskoj, gdje je država preuzela pod svoju upravu takovih šuma u površini od 1,972.156 jut. i podržava radi istih neposredno ministarstvu podredjeni »taksacionalni ured« (Bedöovo djelo sv. IV. str. VI. i VII.). Osim toga imaju gotovo sve države radi uredjivanja svojih šuma takove uredbe, kao Pruska, Bavarska, Saska, Baden, Württemberg, Elsas-Lothringen i t. d. (vidi Dr. Graner, Forstgesetzgebung und Forstverwaltung). Pak i kod nas imade uprava državnih šuma ured (u Vinokovih, Zagrebu i Otočcu), kao i gotovo svaka krajiška imov. obćina (osim slunjske i I. banske), posebne organe, koji se bave lih poslovima oko uredjenja šuma.

Osim tih obćenitih momenata govore za ustrojenje takove posebne uredbe kod šumarskog odsjeka kr. zem. vlade još i sliedeće činjenice :

1. Što bi se odnosni šumoposjednici, dolazeći na laglji i jeftiniji način do gospod. osnova, brže sprijateljili sa šumsko-redarstvenim nadzorom, kojega će u provedbi zakona od 26. ožujka 1894. morati pol. oblasti u njihovih šumah vršiti. A podjedno bi se šumoposjednici i prije odlučili na sastavak gospod. osnova, jer bi predavši taj posao u ruke javnom zvaničniku imali i jamstvo, da im trošak za sastavak gosp. osnova ne će biti uzalud izbačen.

Posjednici šuma žacaju se predati takove radnje privatnom poduzetniku, jer uz često znatnu odštetu, što ju poduzetnici traže, ipak ne imaju sjegurnosti, da će gospod. osnove doista i prema propisima zakona izvedene i po oblastima odobrene biti.

2. Što bi se time pružila prilika činovnikom kr. zem. vlade, da intenzivno prouče i upoznaju gospodarske prilike velikog diela šuma u zemlji, a bez opterećenja zem. budžeta, napose pako onih šuma, koje su stavljene pod osobiti javni nadzor, imenito zaštitnih šuma i zabrana, koje se radi obćeg interesa u dobrom stanju uzdržati moraju.

Točno poznavanje tih šuma bilo bi svakako na uhar šumarske službe kod kr. zem. vlade.

3. Što bi se time uveo kod sastavka gospodarstvenih osnova jedinstveni postupak i usljed toga olahkotilo oblastno izpitivanje i odobrenje tih osnova. Naročito je potrebit jedinstven postupak kod sastavka gospod. osnova za šume zemljišnih zajednica, gdje se obzirom na propise §§. 27. i 28. zakona od 25. travnja 1894., o uređenju zem. zajednica, moraju lučiti prihodi šuma u redovite i vanredne, što bi se u cijeloj zemlji po istim načelima provesti imalo, a kroz tu uredbu i provesti dalo.

4. Što bi se time pružila prilika šumarskom podmladku, stojećem u zemaljskoj službi, da se uvježba i praktično upozna sa svim poslovima oko uređenja šuma.

Pri tom stečeno iskustvo došlo bi dotičnikom poslje u službi vrlo dobro, jer bi im vidokrug proširilo, stručno znanje usavršilo, te podalo čvrst temelj njihovom budućem stručnom djelovanju. To je vrlo potrebno, naročito kod podavanja raznih stručnih mnijenja, koja su šum. tehničari u vršenju šumsko-redarstvene službe često puta zvani i dužni pol. oblastima podavati.

Uredjenje šuma jest pako takav posao, gdje se sve grane šumarske struke i nauke stiču, pak je s toga i najbolja škola za buduće praktično djelovanje šumara.

5. Što bi se odnosno osoblje moglo upotrebiti i za provadjanje taksatornih radnja u šumah krajiških imovnih občina, koje stoje pod vrhovnom upravom i nadzorom kr. zem. vlade.

Potreba toga već se je do sada pokazala, jer je primjerice trebalo kod gradiške im. občine skoro 10 godina, dok se je gosp. osnova sastavila, te je odmah podpala revisiji, koja je tek g. 1902. dovršena; kod II. banske im. občine provadjana je revisija gospodarstvene osnove 8 godina; kod petrovaradinske i gjurgjevačke im. občine provadja se već njeke 4 godine. Nu pri tom se gubi jedinstvenost rada, jer svaki taksator te poslove drugačije shvaća i provadja.

Utjecaj kr. zem. vlade u te poslove ne može za sada biti velik, jer joj manjkaju organi, koji bi se intensivno tim poslovima u svakom pojedinom slučaju baviti mogli.

Krajiške imovne občine sjegurno bi rado podmirile troškove, što bi ih takav rad zem. urednika zahtjevao, samo da se posao pospješi i što prije dovrši, jer ih ovako silan novac stoji.

6. Što bi se u šumarskom odsjeku kr. zem. vlade mogao voditi intenzivniji nadzor nad šumskim gospodarenjem u šumah, stojećih pod osobitim javnim nadzorom u obće, a krajiških imovnih občina napose, jer bi se tim organima mogli dodielivati na rješjenje svi poslovni komadi, koji se tiču izpitivanja novosastavljenih gospod. osnova i revizionalnih operata, te izpitivanja godišnjih drvosječnih i ogojnih predloga i podavanje stručnih mnijenja.

7. Što bi se time u krilu kr. zem. vlade uzgojilo osoblje, baveće se lih sa tehničkom stranom šumarske struke, a takovoga osoblja kr. zem. vlada za rješ enje raznih pitanja, a naročito za uspješno vršenje nadzora nad stručnim gospodarenjem šumah, uvijek vrlo nužno treba.

8. Što bi se tomu osoblju moglo u dužnost staviti uređenje i vođenje šumarske statistike, bez koje kr. zem. vlada dulje biti ne bi smjela, jer joj za rješ enje mnogih važnih pitanja, naročito šumsko-političke naravi, statističkih podataka treba.

9. Što bi se time podjedno stvorio i zametak šumarskih pokušališta u zemlji, koja će se u buduće bezdvojbeno i u nas razviti, jer su konsekvenc a ustrojenja šumarske akademije.

Dosta je napomenuti, da nam još do danas manjkaju valjane prihodne skrižaljke za pojedine vrsti drveća, koje bi nam kazale, koliko je kadro jedno jutro šume na pojedinih stobjina drva donieti (u Ugarskoj izdaje ministarstarstvo takove skrižaljke); za tim, da ne imamo skrižaljka o drvnoj zalihi stabala u prebornih šumah gornje Krajine; da ne imamo prokušanih pravila glede ogoja, a naročito proredjivanja čistih i mješovitih hrastovitih šuma u Posavini i Podravini, kao ni glede ogoja naših planinskih čamovih šuma i t. d.

Sve su to iztraživanja, koja zahtjevaju vremena i posebnu stručnu spremu i koja treba sustavno provadjati, a provesti će se morati, ako hoćemo, da nam se šumarska struka podigne i šumarska nauka prilagodi osebinama, što ih prirodni klimatički odnošaji našoj domovini dadoše.

Uspjeha pako biti će sjegurno tada, ako se takove radnje, kao i u drugih zemljah, provadjale budu pod autoritetom kr. zem. vlade.

10. Što sastavak valjanih gospod. osnova zahtjeva specijalno stručno znanje i neprestano zanimanje sa takvim poslovima. Poznata je stvar, da njetko može biti vrlo dobar šumarski upravitelj, ali slab taksator. To donosi sa sobom velika obsežnost šumarske nauke, koja je imala za posljedicu specialisiranje pojedinih grana.

11. Što se time zemlji ne bi u stvari nikakav znatni trošak nametnuo, pošto bi na teret zem. budgeta eventualno pala samo beriva za jednog ili najviše dvojicu viših urednika, dočim bi se ostalo osoblje uzeti moglo iz štatusa šum. tehničara pol. uprave, imenito šum. vježbenika kr. žup. i kot. oblastih, koji se zbog pomanjkanja novčanih sredstva dosada za vanjske radnje intenzivnije upotrijebiti mogli nisu, te su ponajviše obavljali pisarničke poslove u uredu dotične oblasti.

Naročito bi se za te poslove upotrijebiti mogli kr. kot. šumari kot. oblastih, za vrijeme, dok bi se radnje unutar njihova kotara obavljale.

12. Što se time ne bi došlo u sukob sa zakonom od 26. ožujka 1804., a niti sa postojećom upravnom praksom, pošto bi šum. osoblje kr. zem. vlade za vrijeme sastavka gosp. osnova moglo stajati naprema oblastima u istom odnosaju, koji je zakonom od 22. listopada 1895., o uređenju bujica, normiran za bujične tehničare kr. zem. vlade kod provadjanja bujičnih radnja.

Držimo, da smo napred navedenim činjenicama potrebu takove uredbe dovoljno osvietlili, pak ne dvojimo o tom, da će se ako ne sada odmah, a ono tekom vremena takova uredba i u nas osnovati, jer će ju potreba sobom donieti.

—r—

Šumarstvo u Srbiji.

Još 1901. god.. kad sam u br. 12. ovoga cienjenoga lista, opisao pod gornjim naslovom u kratko šumarske prilike u Srbiji, obećao sam, da ću se i u buduće, u koliko mi vrijeme bude dozvoljavalo, osvrutati na pojedine stvari u dalnjem razvoju šumarstva susjedne nam kraljevine, i iste iznašati pred cienjene čitaoce.

Moje obećanje sam i održao, jer sam još tada spomenuo, — u koliko mi to bude vrijeme dozvoljavalo — a ovo me je prošle godine toliko poslom obteretilo, da mi ne dade javiti se

*

baš nijednom, no nadam se, da ću ove godine biti dokoniji, i da ću davati češće i opširnije izvještaje.

U napred spomenutom broju, opisao sam u kratko razvoj šumarstva u Srbiji, od njegova početka, pa do dana, kad se je stalo pomišljati o racionalnom gospodarenju sa šumama, i modernom načinu uredjenja šuma.

No prije, nego što odpočnem iznašati pred čitaoce, šta je sve učinjeno od toga dana do danas u Srbiji na polju uređenja šumarstva, moram iznijeti glavne odredbe i sadržinu najnovijega zakona o šumama, u granicama kojega se cio rad kreće.

Držim, da je ovo potrebno već i radi toga, što znamo, da se rad svake državne ustanove, mora kretati u granicama propisanih pravila i zemaljskih zakona u odnosnoj državi.

Kad bi dakle počeo pisati, da je do danas na polju šumarstva učinjeno ovo ili ono, mogao bi kogod, nepoznavajuć zakonske ustanove, predbaciti srpskim šumarima, a zašto ste najpre počeli s otim, kad je recimo preče ovo i t. d., ali čim mu budu jasne ustanove zakona, tad ne će moći osudjivati prave, nego ako bude krivice, odmah će si moći raztumačiti koje kriv, da li zakon ili izvršioci njegove volje i moći.

Najnoviji zakon o šumama donešen je 2. kolovoza 1898. god., a isti taj zakon dopunjen je i samo u nekoliko izmjenjen god. 1902.

Po tome zakonu, dijele se šume u Srbiji na državne, obćinske, seoske, manastirske, crkvene i privatne.

Ova podjela mogla je biti i kraća, jer općinske i seoske šume mogle su doći pod jedan naslov, a isto tako manastirske i crkvene, jer se sa ovima po jednoj metodi gospodari, a jednaka je i mjera državnoga nadzora nad njima.

Državne šume su dvojake, naime one, koje su izključiva svojina države, bez ičijeg i ikakovog prava uživanja u njima. i one, kojima je država do danas, kao opšte-narodnim rukovala i eksploatisala ih u svoju korist, a na koje nije niko pribavio pravo svojine zakonitim putem.

Obćine, sela i pojedina lica, mogu dokazati pravo svojine na pojedine šume:

1. tapijom, koju je potvrdio prvostepeni sud t. j. pismenom izpravom, potvrđenom od strane prvostepenog suda (sudbenog stola), da je odnosno lice ili korporacija ovu šumu kupila ili ju u nasljedstvo dobila.

Na ovome mjestu primjetiti mi je, da su se ovakove tapije u prijašnja vremena dobivale na kajišarske načine, no sada je to nemoguće, radi čega ću u kratko da navedem jedan primjer.

Brat prodaje bratu komad šume, koja u glavnome nije svojina ni jednoga od njih, nego opšte-narodna, ali o kojoj se vodi slab račun. Obćinski sud, izmjeri dotičnu šumu, i daje svoju potvrdu, da na dotičnu šumu ne polaže niko pravo svojine osim prodavaoca, a ovaj ju prodaje kupcu; sreska vlast potvrdi iskaz obćinskoga suda, a prvostepeni sud na osnovu ovih iskaza izdaje kupcu tapiju, kao jedinom i pravom vlasniku, i ako se sad u roku od godine dana niko ne žali, ovakova tapija dobiva svoju podpunu moć. Danas se ne može nijedna tapija na zemljište pod šumom izdati, dokle šumska vlast ne daje svoju pismenu izjavu, da na dotičnu šumu ne polaže pravo svojine država, obćina ni selo.

2. Izvršnom presudom državnih sudova.

3. Presudom izbranih sudova izrečenom prije god. 1884., i plaćanjem poreza na odnosno zemljište sve od godine 1884.

Izbrani sud odredjuje se za svaki pojedini slučaj iz reda čestitih i vidjenih gradjana, koji sude u sporu izmedju dvije stranke, kod sukoba o granici izmedju nepokretnog imanja ili kod diobe zadruga, kad se ovi ne mogu sami izmedju sebe podijeliti, a ovaj sud odredjuje politička oblast prve instancije.

Ovakove presude vrijede kao dokaz o svojini, ako su donešene prije god. 1884., dočim od to doba, vrijedi ovakova presuda samo za ustanovljenu granicu izmedju dva parničara, dočim se svojina može odricati obojici sa jačim dokazima i pored ovakove presude.

4. Neprekidnim, podpunim i neograničenim uživanjem najmanje za 24 god. prije upisa u popisne knjige od 1884. godine; i redovnim plaćanjem poreza počev od toga doba.

Kod ove točke moram malo dulje da se zadržim radi razjašnjenja.

Poznato nam je, da u Srbiji nije još provedena katastralna izmjera zemljišta i da se sada tek radi na toj vrlo važnoj ustanovi svake države. Da bi se bar približno pravedno raspodijelila državna poreza na zemljište, određene su u godini 1884., po čitavoj zemlji popisne komisije, kojima je bila dužnost unijeti u popisne knjige veličinu imanja svakoga pojedinog lica sa klasifikacijom tla.

Blagodareći nesavjesnosti većine komisija, pokazale su se te knjige kao vrlo netačne i nepouzđane, te su nekoliko puta popravljate, no pored svega toga, nisu došle do one točnosti, koja se je od njih očekivala.

Kao što rekoh, u te knjige, imao je svako unijeti svoje imanje, a ko to ne bi učinio, kaznio bi se, radi zatajivanja od plaćanja državnog poreza.

Istovremeno, kad su te komisije odpočele svoj posao, razglašeno je u narodu, da ko prijavi izvesno imanje komisiji, smatraće se kao njegovo, a ne učinili to, znak je da nije njegovo.

Netačnim radom komisija, koristila se velika većina i u popisne knjige prijavljivala pojedine dijelove opšte-narodne šume, a pojedina sela i općine, tjerale su tako daleko, da su prijavljivala čitave planine, držeći, da će prostim upisom u popisne knjige, steći i pravo svojine.

Pošto se je taj kajišarluk tjerao po čitavoj zemlji, ogradio se je zakon o šumama od priznavanja prava vlastnosti na taj način, nego traži kao dobar pored upisa u popisnu knjigu, da odnosna osoba dokaže, da je tu šumu uživala najmanje još 24 godine prije upisa u popisnu knjigu od god. 1884.

U novo-oslobodjenim krajevima, svojina se može dokazati neprekidnim uživanjem od 1. siečnja 1879. god. i neprekidnim plaćanjem poreza od 1884. god.

Važno je ovdje napomenuti još i to, da se ove ustanove zakona o šumama, o dokazivanju prava svojine, ne slažu sa ustanovama građanskog zakona, koji priznaje pravo svojine zastarelošću, kad neko uživa nesmetan 20 godina stanovito imanje.

No kako se je u Srbiji kasno počelo misliti na uredjenje šuma, da se još nisu unijele ove otežavajuće okolnosti kod priznavanja svojine, ostalo bi državi vrlo malo šume i šumskog zemljišta.

Da se je to radilo u sretnija vremena, taj bi posao i brže i lakše napredovao, jer bi se tada većina odricala i onoga na što ima pravo, samo da ne mora plaćati poreza, kao što je bilo slučajeva kod nas.

Radi lakšega nadzora i uredjenja imadu se sve šume ograničiti, njihove granice opisati i trajnim vidnim znacima obilježiti i izdvojiti sve one šume, koje iz klimatskih higijenskih ili drugih obzira, imadu svagda u pošumljenom stanju ostati i pod naročiti državni nadzor staviti.

Ovo ograničivanje izvršiti će naročito postavljene komisije, koje imadu cio posao dovršiti do 1. oktobra 1905. god.

Komisije će se sastojati od pet lica, od kojih se trojica postavljaju kraljevim ukazom, a dvojicu bira okružna skupština iz svoje sredine, za odnosni okrug, u kome se ovo izdvajanje vrši.

Svako lice, koje drži, da ima pravo svojine na koji dio zemljišta, koje se nalazi u prostoru, kojega je komisija uzela u granice kao državnu šumu, ima se predstaviti komisiji sa svima pismenim dokazima o svojini.

Komisija će mu izdati riješenje, a ako se sa ovim ne zadovolji, ima pravo žalbe državnom savjetu. Ova preinaka o pravu žalbe unešena je u zakon dopunama od god. 1902., jer je zakonom od 1898., bilo rješenje komisijsko izvršno, što je znak, da su komisije morale to svoje povjerenje proigrati.

Kome se prizna pravo svojine u obimu postavljenih granica, dužan je, da se u roku od godine dana ubaštini, raču-

najuć od dana dobivene presude, jer će se u protivnom smatrati, da na dotičnu zemlju nema nikakova prava.

To bi bilo u glavnome sve o prvome odjelu ovoga zakona, jer se moram kloniti opširnosti pošto su zakonska razlaganja i onako suviše monotona, pa se bojim, da ne postane cio članak suvoparan; to mi nije želja.

Drugi dio govori o šumskim upravama i ustanovama.

Ministar narodne privrede je najviša upravna vlast u poslovima koji se tiču šuma; on zastupa državu pred sudovima i ostalim vlastima u pitanjima, koja se tiču državnih šuma i šumskih zemljišta.

Pored šumarskoga odijelenja, koje postoji kod ministarstva narodne privrede, ustanovljavaju se okružne šumske uprave i šumski fond.

Čitava država razdjeljena je u dvadeset šumskih okruga, a svaki šumski okrug ima okružnu šumsku upravu, koju sačinjava okružni šumar, sa potrebnim brojem podšumara i čuvara šuma.

Radi maloga broja okružnih šumara, kod većine šumskih uprava zastupaju ovo mjesto stariji podšumari.

Okružni šumar je nadzornik i neposredni starješina u šumskoj upravi, njegova je dužnost, da se stara o točnom vršenju ustanova ovoga zakona, da neposredno nadgleda i rukovodi podizanje, gojenje, sječu i upotrebu šuma i da čini predloge najvišoj šumskoj upravi o boljem i razumnijem gospodarenju u područnim mu šumama.

Od okružnih šumara i podšumara zahtjeva se, da su svršili srednju ili visoku šumarsku školu.

Zvanje okružnih šumara, a isto i podšumara dijeli se na pet klasa, a ne mogu se unaprediti prije, dok u jednoj klasi ne provedu pet godina.

Okružni šumari i podšumari postavljaju se kraljevim ukazom i imadu sva činovnička prava po zakonu o činovnicima gradjanskoga reda.

Čuvare državnih šuma postavlja ministar narodne privrede, a od njih se zahtjeva, da su svršili praktičnu šumarsku

školu u zemlji, koja će se po potrebi od vremena na vreme otvarati.

Okružni šumari, podšumari i čuvari državnih šuma, dužni su nositi odijelo, koje im propiše ministar narodne privrede.

Ovim posljednjim članom išlo se je za tim, da odijelo bude jednolično i da se osoblju, pošto je ustanova u zemlji nova, dade više ugleda u narodu.

Medjutim se je naskoro izpostavilo, da je to vrlo nepraktično, jer je bilo naročito čuvarima šuma teško nabaviti propisno odijelo, radi male plaće.

Radi toga im je ostavljeno na volju, da mogu u običnim prilikama nositi narodno odijelo od domaće čoje (sukna), samo radi razpoznavanja moraju imati na ovratniku znak hrastova lista, a oko kape zelen porub, dočim u svečane dane, moraju nosito propisno paradno odijelo.

Medjutim se u najnovije doba obraća vrlo slaba pažnja na to, kakvo ko odijelo nosi, što je svakako najpraktičnije, a odgovara podpuno i duhu vremena, pa ko ima novaca i voli da nosi uniformu, može je nositi, a ko neće, stoji mu od volje, da se odjeva kako nadje za probitačnije.

Ovaj odjel zakona govori takodjer i o ustrojstvu šumskoga fonda, koji je ustrojen za podmirenje izdataka predviđenih ovim zakonom. Fond se sastavlja od:

1. prihoda dobivenih prodajom drva, žira i ispaše u državnim šumama i ostalih šumskih proizvoda;
2. prihoda dobivenih od novčanih kazni za djela izložena u ovome zakonu, kamo spadaju i disciplinarne novčane kazne činovnika i ostalog osoblja šumskih uprava;
3. prihoda dobivenih od naknada za šumske štete;
4. taksa dobivenih za podizanje strugara (pilana Ur.) i fabrika za preradbu šumskih proizvoda iz državnih šuma.

Ove prihode prikupljaju političke oblasti od šuma, koje se u njihovom području nalaze i šalju koncem svakoga mjeseca sa obračunom šumskom fondu.

Činovnika, koji propusti poslati prikupljeni novac po svršetku mjeseca za 10 dana, kazniti će nadležni ministar na zahtjevanje ministra narodne privrede globom od 50 do 100 dinara i to je rješenje izvršno.

Prihodi šumskoga fonda, ne bi se smjeli upotrebljivati na druge svrhe, samo na one, koje su ovim zakonom predviđene, a to je na plate činovnika i ostalog osoblja i uzdržavanje šumskih ustanova i državnih šuma.

Kako za sada ima u državi vrlo malo šumarskog osoblja to su i izdatci u ovu celj mali, nego je do sada najviše novca izdato oko ograničavanja šuma, a pravljene su pozajmice i ostalim odijeljenjima pojedinih ministarstva, a najviše ministarstvu gradjevina.

Kad se već mogu praviti pozajmice, onda se nikako neda opravdati pretjerana štednja, koja se čini sa izdavanjem novca u čisto šumarske svrhe, kao što je pravljenje šumskih puteva i točila, osnivanje državnih šumskih rasadnika u svrhu pošumljenja goleti, zagradjivanje bujica i slično.

Na ove važne investicije vrlo se malo traži i pojedini šumar mora vrlo mnogo truda uložiti, da dokaže neophodnu potrebu šumskoga puta, pa da mu se za podizanje istoga dade na raspolaganje potrebna svota novaca.

Uz to šumarima mora biti nepravo, kad pored svoga dosta bogatoga šumskoga fonda, iz kojega pozajmljuju novac za ne-šumarske stvari, oskudijevaju na potrebnim knjigama i instrumentima, i kad im se za kancelarije uzimaju u najam kuće, koje ne odgovaraju položaju šumske uprave u okrugu, a neda im se nikakov dodatak za izdržavanje kancelarijskog poslužitelja.

Dok su drugi činovnici te sreće, da pored nekoliko pandura, koje plaća država, ne moraju držati slugu ni u svojoj kući, dotle šumar mora slugu, kojega iz svoga džepa plaća, upotrebljivati kao kancelarijskog poslužitelja.

Najvažniji dio ovoga zakona, imao bi biti treći odjel, koji govori o postupanju sa državnim šumama, no kako ćete se brzo

uvjeriti i u ovome dijelu ima dosta praznine, radi kojih bi se morao zakon dopuniti.

Po ovome zakonu, postupati će se sa šumama po odredbama gospodarstvenih osnova, kojih će sastav za pojedine šume propisati ministar narodne privrede. Do danas nije to još propisano ni za jednu šumu, i ako ima već dosta ograničenih šuma u Srbiji.

Već ova prva ustanova dosta je nepotpuna, jer ne bi trebalo u sastavljanju gospodarskih osnova ostaviti podpuno određene ruke ministru narodne privrede. Trebalo bi, ako ništa drugo, zakonom utvrditi metodu, po kojoj će se šume uredjivati, jer na ovaj način, može se jednome ministru dopasti stanovita metoda, i taman se posao po njoj odpočne, dolazi drugi ministar skroz protivan toj metodi, i jednim naredjenjem uništi cio mučni rad šumarâ i odredjuje drugu metodu. Barem dakle metodu bi trebalo zakonom zajamčiti, naročito u Srbiji, gdje su česte promjene ministarstva, i gdje se dešava, da jedan ministar ništi posao svoga predšastnika čak i onda, kad nema povoda zato, kao što se je dogodilo i sa katastralnom izmjerom zemlje.

Nadalje se naredjuje, da se sva gola i nepotpuno obrasla šumska zemljišta imadu staviti pod zabranu i što prije pošumiti.

Sječa u šumama listačama, počimlje 1. studena i traje do 1. travnja, a u četinjačama od 1. listopada do 1. svibnja, ali se mogu preko cijele godine sjeći izdanačke šume, koje se podižu za proizvodnju kore u svrhu štavljenja koža, i nepogodama oborena drveta.

Posječena drva, i od istih izradjena gradja, imadu se do konca travnja iznijeti iz šume, jer u protivnom pripadaju državi.

Svako drvo ima se tako sjeći, da panj ne bude viši od 20 cm., a gradju nesme krenuti od panja, dok se ista ne žigoše.

Drva se moraju vući već postojećim putevima, a za slučaj, da je državna šuma opkoljena privatnim imanjem tako, da se drva moraju preko istoga izvlačiti, to je privatni posjednik

dužan dozvoliti prolaz kroz imanje, uz primjerenu naknadu štete, no ako se nemogne složiti izvoznik drva i sopstvenik imanja, tada riješava spor okružni šumar u sporazumu sa mjestnom občinskom vlašću, a isto i pitanje o naknadi štete, protiv koga riješenja nema mjesta žalbi.

Graditi splavove van odredjenih mjesta niko nesmije bez naročite dozvole ministra narodne privrede; ako bi se pravljenjem splavova nanijela šteta ostalim napravama na vodi, ima splavnik ovu naknaditi oštećenome i to po ocjeni vještaka izabranih od obje strane.

I sad zakon prelazi na prodaju drveta iz državnih šuma, a ispušta veliki odlomak o pravljenju šumskih puteva i točila u raznim slučajevima, preko tuđih imanja, postojećih javnih prometila i t. d.

Drvo iz državnih šuma, prodavati će se po taksi i ofertalnom licitacijom. Po taksi, koju će odrediti ministar narodne privrede, davati će se drvo za domaću potrebu onima, koji dokažu svjedočbom občinskoga suda, da im je odnosno drvo odista potrebno za domaću potrebu. Ako su dotičnici siromašna stanja i plaćaju ispod 15 dinara neposrednog poreza, davati će im se potrebno drvo besplatno.

Ovo davanje drva za domaću potrebu iz državnih šuma moglo je odpasti, kad i onako svako selo ima svoje šume, a ako je nema, dužno je istu podići. Mogla je odpasti bar zakonska obvezanost, a ako bi u pojedinim šumama bilo takovih drva, da se mogu dati po stanovitoj taksi za domaću potrebu, moglo se je to činiti i putem naredjenja.

Isto tako se daju potrebna drva po taksi za domaću potrebu i majstorima, koji se zanimaju preradom drveta, a i onim zemljoradnicima, koji se pored zemljoradnje zanimaju izradom poljo-privrednih alata: vila, lopata, grabalja i t. d.

Koliko drveta da se daje, i kome, odredjuje ministar narodne privrede na predlog šumske uprave, koji ova čini sporazumno sa občinskom vlašću, a obe ove moraju voditi račune o tome, da se data drveta upotrebe samo na traženu cilj.

Ofertalnom licitacijom prodavati će se drva, ako njihova vrijednost iznosi više od 2000 dinara, no ako bi dvije licitacije ostale bezuspješne, ili ako bi vrijednost bila manja od 2000 dinara, onda ministar narodne privrede može prodati takva drveta na način, za koji nadje, da je po državnu kasu najkorisniji.

Ako bi kupac želio kupljenu goru preradjivati u šumi i u tu svrhu podizati strugare i fabrike, mora tražiti za to dozvolu od ministra narodne privrede, koja će mu se dati na toliko vrijeme, koliko je potrebno, da zakupljenu goru preradi, a zato je dužan plaćati prema veličini preduzeća i zapremljene šumske prostorije 50—300 din. godišnje.

Bez znanja i odobrenja šumske vlasti, ne smije niko u državnim šumama drveće prevršivati, zasjecati, ljuštiti koru, brati lišće, cvijeće niti šumske plodove, kao ni vaditi smolu. kopati pjesak, kamen ni zemlju.

Sječenje brsta i lisnika za ishranu stoke, odobravati će se samo za vrijeme gladnih godina i to siromašnim ljudima, a ovo odobrenje davati će ministar narodne privrede na predlog šumske uprave.

U državnim šumama zabranjeno je loženje vatre, palenje klada, panjeva i neoborenih drveta, jedino se dozvoljava loženje vatre pastirima i šumskim radnicima i to na mjestima, koja im se naročito odrede.

Svaki, koji u šumi spazi naloženu vatru, dužan je, da ju pogasi, a ko bi spazio, da šuma gori, dužan je odma javiti kmetovima obližnjih sela, koji će krenuti svoje stanovnike na gašenje.

Ko uvati ili potkaže krivca u djelu kažnjivu po ovome zakonu, a u tudjoj šumi, dobiti će na ime podkazivačke nagrade polovicu svote, koja se u ime kazne naplati od krivca, neračunav ovamo vrijednost oštećenog predmeta, koji pripada vlasniku šume.

Okružni šumari, podšumari i čuvari šuma nemaju prava na podkazivačku nagradu.

Ovo bi bile u glavnome sve sadržine zakona o šumama, po kojima se ima postupati kod upravljanja sa državnim šumama, izuzev odjela koji govori o kaznama za razne prekršaje i o nadležnosti sudjenja, na koji ću se pri svršetku osvrnuti, jer je isti donešen na kraju samoga zakona.

Ovaj dio zakona i ako ima svojih nepodpunosti, ipak je prilično obuhvatio najvažnije radove i donekle odgovara duhu vremena, i tamošnjim prilikama i ako bi se, radi napred spomenutoga, morao dopuniti.

Nu kako će te razabrati iz daljnje razprave, ostali dijelovi, a naročito onaj, što govori o uredjenju i gospodarenju sa seoskim šumama, i onaj o kaznama vrlo su nepodpuni i neodgovaraju ni duhu vremena, ni tamošnjim prilikama.

Kod toga dijela zadržati ću se malo poduže, jer ću iznashajuć sam zakon, izneti i mišljenje, kako bi trebalo taj zakon dopuniti i preinačiti, pa da odgovara ne samo duhu vremena, nego i faktičnoj potrebi.

(Nastavit će se).

Nekoliko rieči na članak: „Oskudica na šumskim radnicima“

Pod gornjim naslovom objelodanjen je u Š. l. broju od siečnja o. g. članak iz pera mladoga stručnjaka g. P. Petrovića, na koji kanimo nekoliko rieči ovime nadovezati. Govoreć o oskudici na šumskim radnicima imao je g. pisac, rođeni Ličanin, na umu samo šumsko radništvo naše kršne Like, koje se bavi šumskim poslom, ali šumskim poslom poglavito samo u jednom smjeru i to krčenjem šuma, te ovakov posao traži i obavlja ne samo po našim šumama, već ide tražeć takav posao i u daleko inozemstvo, dapače u novije vrieme i u Ameriku. Kako je u tom članku govor samo o ovim šumskim radnicima, nije članak izcerpiv, pa ga kanimo nekimi našimi navodi nadopuniti. —

Čuje se u krugovima naših domaćih drvotržaca češće žalba, da ne mogu dobiti dosta šumskih radnika. Doista je tomu tako, nu ne dolaze kod toga obično u obzir radnici o kakovim g. pisac govori, već o šumskim radnicima, koji se bave izradbom razne merkantilne šumske robe.

Ovo pomanjkanje pravih šumskih radnika počelo se je opažati zadnjih godina, naročito od kako su neke veće firme, koje su prije skoro izkjučivo u našim šumama radile, počele i u drugim krajevima šume kupovati. Te su firme počele i u tudjini s našim radnicima raditi. Tako je mnogo naših pravih šumskih radnika otišlo u susjednu Bosnu, Rumunjsku, Ugarsku, a i Ameriku. U Ameriku počeli su primjerice naši šumski radnici-dužičari u velikom broju odilaziti onda, kad je počela u Americi u veliko izradjivati francezku dužicu i njemačku bačvarsku gradju poznata bečka tvrdka Leopold Kern, koja je prije mnogo u našim šumama radila. Ovakovi naši šumski radnici, radeći u inozemstvu, zaslužuju više, pa nije onda čudo, da vole tamo uz veću, nego u domaćim šumama uz manju plaću raditi.

Ipak nije često samo bolja plaća bila uzrokom, da su ti radnici rado pošli u tudje i daleke krajeve. Našli su oni tamo još i takovih pogodnosti, kojih radeć u domaćim šumama nisu postići mogli. Tako: bolju obskrbu, sav putni trošak i bolji i susretljiviji postupak od strana službodavca i oblasti. Sve je to djelovalo na šumskoga radnika tako, da je rado ostavio posao u domaćim šumama i pošao u tudjinu, tim više, što su se trgovci radeći u domaćim šumama, dugo uztezali poboljšati zaslugu i osjegurati pogodnosti, kakove su im u tudjini osjegurane bile.

Kako netom spomenusmo, trgovci, koji rade u našim šumama, dugo su se skanjivali platiti šumskim radnicima više, nego li što su bili kroz godine naučni plaćati. U tom bili su donekle sprječavani i visokim šumskim taksama uz koje su kupovali šume, te koje nisu dozvoljavale, da se još i troškovi oko izradbe i izvoza šumske robe povise. Nu kad se je počela ćutiti prava nestašica

na šumskim radnicima, moradoše oni konačno popustiti i plaću za rad poboljšati, a od tog se vremena oskudica na pravim šumskim radnicima manje osjeća. Ima tvrdkâ, koje s toga nisu u brizi, da ne bi dobile radnika; dočim ima i takovih, koje se na radnike uvijek tuže. Za potonje vele radnici, da im one, ili bar pojedini njikovi namještenici, svaku povišicu plaće učiniše iluzornim, otrgavajuć pod ovim ili onim izgovorom svagda nešto od ugovorene plaće. Takovima konačno šumski radnici okrenuše leđa, a mogoše to tim laglje učiniti, što je naš pravi šumski radnik pravi vještak u svojem poslu, kojega su ste strane i strane tvrdke, koje u našim šumama radiše, upoznale, pak ga rado u posao uzimlju. Najbolji je dokaz tomu, što mu u nekim šumskim radnjama ni vješti američki radnik nije premac.

Nuz ove prave i vrlo vješte šumske radnike, koji nadjoše šumskoga rada i u dalekoj Americi, krenuše kasnije i mnogi drugi. Tako ponajpače iz našega Gorskoga kotara i šumski kirijaši. Spominje to naročito u svojem izvještaju za godinu 1901. trgovačko-obrtnička komora senjska. Dodijalo je i tim šumskim kirijašima uz silnu muku svoju i svojega blaga izvlačiti i izvažati drvo iz šumah u kojima gdjekad ni pravoga puta ne ima.

Da su konačni i Ličani, ti najveći vještaci u krčenju šuma, počeli tražiti rada u tudjini: u Njemačkoj i Americi, glavni je razlog taj, što se je taj rad počeo, kraj velike ponude radnika, slabo plaćati. Dočim se je još prije 20—30 godina plaćalo za izkrčiti ral stare hrastove šume po 5 novčića od četvornog hvata (1 kat. ral 80 for.), pala je uslied utakmice ta ciena na 4 i 3 novčića i još na manje, a još se umnožаше kojekakove veksacije, kojima su ti radnici od poslodavaca, ili bar njihovih službeniba, izvrženi.

Nu to još nije sve. Veliko je naime zlo, kod ove vrsti radnika, da ne imadu nikakove organizacije. Dočim kod pravih šumskih radnika, koji izradjuju razne vrsti šumske robe, trgovac sklopi s radnicima ugovor već prije nego oni k poslu pristupe, pače dok su oni još kod svojih kuća, toga kod radnika,

koji se krčenjem bave, ne ima. Oni obično ne znaju gdje će raditi. kod koga će raditi i kakova će im biti zaslužba. U većim ili manjim skupinama ostavljaju oni svoju kuću i kreću u svijet da nadju zarade. Razpitkuju se po putu, hoće li gdje štogod krčiti, traže tad vlasnika i nastoje se s njim pogoditi. Kad su posao pogodili odmah ga se laćaju, kupiv prije potrebito orudje, jer takovo nigda sa sobom ne nose. Kad su posao dovršili i zaslužbinu primili, kreću dalje — obično prodav orudje, koje su si prije nabavili bili. — Sad opet nastaje nevolja, dok se novi posao nadje. Često prodje po više dana, dok se opet na kakav posao namjere i pogodbu sklope.

Radi ovih nepovoljnih radnih prilika kod kuće, počeli su mnogi radnici iz gor. Krajine tražiti zarade ne samo izvan domovine, već i izvan granica naše monarkije, naročito u Njemačkoj. Da su pošli baš u Njemačku, glavni je razlog taj, što je u Njemačkoj zadnjih godina zavladała nestašica na gospodarskim i šumskim radnicima; silni razvoj industrije tomu je uzrokom. Snažna njemačka industrija trebala je mnogo radnika, a kako ih je plaćala bolje nego ih može platiti agricultura, koja i tamo od obće krize trpi, to je domaći elemenat listom pohrlio u fabrike a njegovo mjesto zauzeše strani elementi, medju koje i naš spada.

Nuz mnogobrojne slavenske radnike iz Galicije i Rusije evo najednoć u razne zemlje njemačkoga carstva i mnoštvo radnika iz naše gor. Krajine. Lička se crven-kapa stala vidjati ne samo u okolici Berlina, već čak i na dalekim obalama Rajne. Krčenja u šumama i druge teške zemljoradnje obavljali su i obavljaju naši ljudi u Njemačkoj; rad na koji su vični, a ne mogoše ga uz primjerenu nagradu kod kuće naći. Nu kako ti naši radnici iz gor. Krajine nisu našli osobito izdašne zasluge u Njemačkoj počеше i oni seliti u Ameriku, gdje da ih, po kazivanju nekih, čekaju znatna brda.

Da su u najzadnje vrijeme počeli radnici iz gor. Krajine mjesto u Njemačku polaziti radje u Ameriku, uzrok je još i taj, što Njemci često ovakove radnike kao »nepoćudne inozemce«

iz Njemačke gone. Osobito to rado onda čine, ako takovi radnici ostanu bez posla ili ako se na nje koji od sluzbodavaca kod oblasti potuži. Opetovano se je s toga desilo, da je mnogo takovih naših radnika — ciele čete — odpremljeno prisilno u svoj zavičaj, a odatle evo neprilika i za naše oblasti glede namirenja putnih troškova.

Ovakove dakle prilike vladaju medju našim radničtvom, koje je vično po šumama zarade tražiti. Da li je pako skroz opravdano uz ove prilike u obće govoriti o nestašici na šumskim radnicima baš kod nas, gdje toliko naših ljudi dan na dan polazi u sviet da u njem zarade potraži, to je veliko pitanje! Obično se nestašica na radnicima u kojoj zemlji počinje čutiti onda: kad ima prilike za zaradu obilno; kad su sve domaće radne sile radom zabavljene i nedostaje ih, već se moraju radnici i iz tudjine u zemlju dovoditi.

Takove su prilike obćenito govoreć više ili manje u Americi, a bile su do nedavna i u Njemačkoj. Kod nas je upravo protivno; potražba za radom veća je od ponude. Da se ipak mjestimično i u nekim granama proizvodnje, pa tako i u našim šumama, počinje osjećati nestašica na radnim silama, uzroci su ovi: preslaba plaća za neke vrsti tjelesnoga rada uslied kriza u poljodjelstvu a pomanjkanja industrije; slaba ili nikakova organizacija rada i pomanjkanje mjesta, gdje bi se sticala ponuda i potražba rada; pomanjkanje potankih i shodnih zakonskih ustanova, kojimi bi se odnošaji izmedju poslodavaca i radnika strogo uredili i time oba ova faktora bila u svojim interesima dovoljno zaštićena — u Ugarskoj je prije dvie godine izdan poseban zakon za šumske radnike, te je isti u ovom našem »Šumarskom listu« u obširnom izvadku priobćen; premalo pažnje i susretljivosti prema radničtvu od strane svih onih, koji s njim posla imaju i koje ono treba; u obće dosadanji nepraktični uzgoj našega inteligentnoga društva, koji je takav, da ono tegobe radnoga stališa niti pravo prosuditi ne zna, ne može, ni hoće.

I. P.

Telefon u službi šumske uprave.

Piše J. pl. Aue.

Duh vremena, kojim se mnogobrojni novovjeki izumi sve to više usavršuju i razširuju, tako je napredan, da se svaki čudom čudi, što je sve u stanju čovječiji um na polju izuma stvarati.

Medju najmodernije izume, a od neizmjereno velike koristi, spada: »telefon«, koji si je u zadnjim decenijama sve to više i više usavršio i čak u zabitna mjesta naše otačbine put prokrčio.

Da je sjev. Amerika prva zemlja, u kojoj je tako rekuć sve što poslovno obći telefonskom žicom spojeno, poznata je činjenica. Druge u kulturi i industriji napredne države, kao Englezka, Njemačka i t. d. današnjim su danom takodjer već gustom telefonskom mrežom prepletene.

Telefonska mreža osnovana je kod nas u Hrvatskoj i Slavoniji većinom u svim ovećim, a dapače i u nekim manjim gradovima.

Takav telefon spaja obično u gradovima, sve državne, zemaljske i t. d. uredbe, kao i druge javne i privatne udesbe, a i pojedini imućniji privatnici imaju svoju telefonsku svezu, a komu to opet moguće nije, tomu se pruža prilika, da se uz malu odštetu ili taxu na javnim telefonskom postajama u gradovima takovim poslužiti može.

Telefonom sveden je današnji moderni birokratizam svake uprave, u gradovima na minimum (? Ur.)

Zašto toliko pisati? Zašto zlatno i skupo vrijeme, papir, tintu i t. d. na metar dugačke koncepte i čistopise trošiti, — gdje to bez u v j e t n o od potrebe nije?!

U Hrvatskoj i Slavoniji spojene su danas već kod ovećih gospoštijah, sve šumske toli gospodarske centralne uprave sa odnosnim expositurama, naime kotarskim ili srezkim šumarijama ili gospodarskim upravama, pa se je ta udesba kod ovih privatnika u gospodarskoj toli šumskoj uporabi od velike koristi pokazala; osim toga spojena su nam i nekoja zemaljska

dobra sa telefonom, te se je važnost i korist telefonskog spoja već u kratko vrijeme uvidila.

Zlatna je rieč, koja veli: »Manje pisati a više raditi«; telefon omogućuje u velikoj mjeri, da se ona u praktičnom životu i izpuniti može, pa je za to i opravdano, da se telefonskoj svezi i u provinciji, uz podporu mjerodavnih faktora, široko i daleko polje otvori.

Uočimo li u prvom redu na hiljade i hiljade ralih krasno uzraslih mladih 25 do 40 godina starih hrastovih sastojina, imovnih obćinah obćinah u bivšoj Vojnoj Krajini, naći ćemo vrelo, od kuda bi uz neznatni trošak, putem prorede, nabavili stupove potrebite za uzpostavu telefonske mreže kod pojedine imovne obćine.

Na čelu je svake imovne obćine centrala ili šumsko-gospodarstveni ured, koji kako znamo, po zakonu karakter javnog ureda nosi, a tom gospodarstvenom uredu podredjene su, kako kada, po 2—4 i više kotarskih šumarija.

Sjedište gospodarstvenih ureda, nalazi se obično u onom gradu gdje kr. županijska oblast postoji, ili gdje se sjedište vladinog povjerenika za dotičnu imov. obćinu nalazi, dočim su kotarske šumarije obično u takovim mjestima, gdje se kr. kotarska oblast ili barem obćinsko poglavarstvo nalazi.

Kakva bi nam to daklem neopisiva korist bila, da su nam u Hrvatskoj i Slavoniji svi ti šumsko gospodarstveni uredi, sa dotičnim kotarskim šumarijama telefonskom žicom spojeni.

Pokušajmo to nje kojim primjerima razjasniti.

Nema jeseni i zime, da pravoužitnici tužbama, često i skroz neosnovanima n. p. radi prikraćivanja pripadnosti, prevelike udaljenosti doznačenih gorivih drva, zločestih puteva, radi preuzetih zapljenah nezakonitim putem stečene gradje i t. d. koli u procesijama skupno toli pojedince dotičnom vladinom povjereniku ne dosadljivaju. Telefonom tražit će povjerenik razjašnjenje i odmah će biti na čistu u koliko su im zahtjevi opravdani, ili ne, i po tom shodna odrediti moći

Tu daklem u prvom redu otpadaju sada običajni po 5—6

strana dugi zapisnici, a do 10 i više strana dugačka izvješća i očitovanja.

A koli istom veliki efekt za same stranke? I one će uviditi, da se u mutnom loviti ne može, pa će naročito neosnovanih pritužba ne stati.

Pošto sve imovne obćine u bivšoj Vojnoj Krajini, izuzam male iznimke, velikim koli negibivim toli gibivim imetkom razpolazu, bila bi uzpostava telefonske mreže kod svake imovne obćine, doista s razmjerno malim troškom skopčana.

Na stotine tisuća telefonskih hrastovih stupova stoje nam u pripravi, te jedva čekaju koristonosnu uporabu.

Najglavnije i najskuplje za uzpostavu telefonske mreže, a to su hrastovi stupovi, bilo bi daklem tu, i to nota bene, duž telefonske trace ili u manje više neposrednoj blizini.

Aparati, žice i t. d. su danas uslied konkurencije tvornicah, već na tako nizku cieniu pale, da taj izdatak jedva polovicu troška potrebitih i postavljenih na mjesto hrastovih stupova nadmašuje.

Uzmemo li u obzir lahko moguću kontrolu šumske uprave brzo ustmeno riešenje pojedinih agenda, prištednju vremena, poštarine, papira i stotinu drugih faktora, evo nam velike koristi od telefonske sveze po samu šumsku upravu.

Poznate su nam i omanje gospoštije oko Daruvara i t. d. i drugdje, koje su na križ telefonskom žicom već kroz više godina spojene, pa zašto ne bi i imovne obćine, koje već polovicu potrebnog materijala, naime stupove, posjeduju, telefonskom svezom sa pojedinim kotarskim šumarijama spojene bile.

Čim nam u obsegu jedne imovne obćine telefonska mreža uzpostavljena bude, priključak je pojedinih kotarskih oblastih, toli obćinskih poglavarstvah naravna i neizbježiva posljedica.

Nema te obćine, odnosno tog obćinskog poglavarstva, koje se ne bi uz neznatnu godišnju taxu, rado dalo ovimi im. obćinskim telefonskim mrežama svezati s kotarskim oblastima.

Time još ne bi sve polučeno bilo, pa je naravna stvar, da bi u stanovitom obsegu jedne imovne obćine i na stotinu

privatnika posjednika, advokata i t. d. ovu telefonsku mrežu rabiti hotilo — dakako uz neku naknadu.

Tim načinom bio bi naročito veći dio županijskih oblasti sa kot. oblastima, šumsko-gospodarstvenim uredima, občinskim poglavarstvima, kot. šumarijama, telefonskom žicom spojeno, a to je potreba i bila bi blagodat sama po sebi neizmjereno koristonosna.

Dao dragi Bog da bi ovi redci kod mjerodavnih faktora uvažjenja našli, pa da naskoro ugledamo u gradovima i okolicama Belovara, Nove Gradiške, Vinkovcima, Petrinje i t. d. telefonske mreže, kojima bi šumskoj upravi posao olahkoćen bio.

O p a z k a u r e d n i č t v a. U velikoj vrijednosti telefona, toga najsavršenijega modernoga obćila, podpunoma smo osvjedočeni; osvjedočeni smo da bi i u šumskoj upravi bio posao mnogo olahkoćen, kad bi joj na raspoložbu stajala shodna telefonska mreža, ali ipak držimo, da su nazori g. pisca previše optimistični i dvojimo, da bi korist bila u skladu s troškovima. I pisarnički se posao ne bi baš u velikoj mjeri reducirati mogao, jer se kod moderne javne uprave ipak sve na papir staviti mora i to s razloga, da se uređivanje što laglje kontrolirati može.

LISTAK.

Osobne viesti.

† **Leo Šipek.** Dne 1. pr. mj. preminuo je u Zagrebu nakon duge i teške bolesti član upravnoga odbora hrv.-slav. šumarskoga društva i društveni blagajnik, kr. računarski savjetnik Leo Šipek. Vriedni pokojnik bio je u obće poznat i poštovan kao vrlo savjestan i marljiv činovnik ne samo medju činovništvom računarskoga ureda kr. zemalj. vlade, kod kojega je službovao, već i medju našim šumarskim stručnjacima, jer je i sam bio šumarskim stručnjakom. Leo Šipek posvetio si je naime nakon položenog ispita zrelosti šumarskoj struci, svršio šumarske nauke na c. kr. visokoj školi za zemljotežtvo u Beču, a kasnije

je službovao neko vrieme kod šumarske uprave u Bosnoj. Odavle pre-
stupio je u službu imovne občine otočke, gdje je postao doskora pro-
tustavnikom kod gospodarstvenoga ureda u Otočcu. Slabo zdravlje bilo
je razlogom, da je blagopokojni Šipek i uz najbolju stručnjačku kva-
lifikaciju ostavio pravu šumarsku struku i posvetio se računarskoj struci.
I u računarskoj struci Šipek je došao do uvaženja, te je prije više go-
dina imenovan računarskim revidentom, a prošle godine računarskim
savjetnikom, te mu je kod računarskoga ureda zem. vlade bilo povje-
reno naročito izpitivanje računa imov. občina. Kad se je novimi pra-
vili ustrojilo mjesto posebnoga blagajnika u našem šumarskom društvu,
izabran je pokojni Šipek takovim, te je i sve poslove blagajničke naj-
većom ljubavi i požrtvovnošću obavljao sve do svoje smrti. Pokojni
Šipek sahranjen je dne 3. pr. mj. uz brojno učešće prijatelja i znanaca
na mirogojskom groblju u Zagrebu. Ostavlja udovicu i troje djece.
„Slava mu i spomen vječna“.

† **Gjuro Stojanović.** U još mladoj dobi od 33 godine preminuo
je nakon dugog bolovanja dne 7. pr. mj. u Dubici Gjuro Stojanović,
kot. šumar II. banske imovne občine. Pokojnik je rođen u Mitrovici,
a svršivši nauke u bivšem križevačkom šumarskom učilištu, službovao je
ponajprije kao vježbenik kod imov. občine petrovaradinske, gdje je i
pristavom postao; god. 1896. imenovan je šumarom kod II. banske
imovne občine kod koje je sve do svoje rane smrti služio; u službenim
i prijateljskim krugovima bio je obljubljen i štovan, a ostavlja iza sebe
udovicu sa dvoje dječice. „Pokoj mu duši“.

Šumarsko i gospodarsko knjižtvo.

Novo je izašlo

Stebler, Alp- und Weidewirtschaft. Pisac, predstojnik gospo-
darskog pokušališta u Zürichu, koji je pašničko gospodarenje ne samo
u Švicarskoj, već i Njemačkoj, Austriji, Francuzkoj, Italiji, Holandiji i
Danskoj kroz više decenija temeljito proučavao, latio se posla da to
točno u posebnom djelu opiše, koje će biti ukrašeno sa 400 slika.
Djelo izlazi u svezcima po 1 K. 20 fl. a izaći će u 10 svezaka na-
kladom knjižare P. Parey'a u Berlinu. Kako je pašničko pitanje i za naš
narod od velike važnosti, dobro bi bilo da djelo nabave oni, koji imadu
glede paše često odlučnu rieč, tako primjerice viši šumarski uredi.

Syrutscheck, Anleitung zur zweckmässigsten Bewirtschaftung des
bäuerlichen und des Gemeindewaldes in Niederösterreich. Izašlo u Beču
kod Fricka; ciena 1 K. 60 fl.

Boulanger, Industries agricoles de fermentation: cidzerie, brasserie, hydromel, distillerie.

Gayer, die Forstbenutzung. Od ovoga je dobro poznatoga djela izašlo netom 9. izdanje dosta popunjeno. Ciena 16·8 kruna.

Zolltarif, der neue für das oesterr. ungar. Zollgebiet u. s. w. Izašlo u Pragu kod Höfera i Klouška. Ciena 2½ K.

Promet i trgovina.

Kako je zima prošla dovršile su se i prodaje u našim hrasticima; što nije prodano — a ima toga dosta — iznet će se na prodaju koncem ljeta, odnosno u jeseni ove godine. Ako se inače sječine u hrasticima dobro prodavaju, minule campagne i one su se dosta teško prodavale a najviše s toga, jer su se glavne vrsti hrastove robe, koje se kod nas proizvode, dosta slabo tražile a i plaćale, naime: trupci, rezana roba, i dužice. Ne samo da se je ove robe manje u carinsko inozemstvo izvezlo, znatno se je manje izvezlo i u susjedne austrijske zemlje. Za ovu godinu ima nade, da će se hrastovo drvarsko tržište za navedene vrsti robe nešto popraviti, nu ne valja se podati prekomjernim nadama u tom pogledu; s jedne strane što su posljedice obće gospodarske krize, od koje su zadnje dvie godine gotovo sve evropske države stradale, teže nego se je mislilo, a s druge strane konkurencija je, naročito Amerike, u hrastovoj robi sve je osjetljivija.

Nu ako je i zavladao mir na tržištu s hrastovinom, počinju prodaje u bukovim i četinjavim šumama. Žalibože ne će se moći o tim prodajama ništa dobroga izvijestiti, i to s toga, što za te šume zadnjih godina ne ima kupaca. Bukove su se šume uvijek teško prodavale, jer je bukovina drvo razmjerno malene uporabne vrijednosti za svjetsku trgovinu, a ponuda je silna, pošto ima bukovih šuma na pretek kod nas a i drugdje. Nu i četinjave šume zadnje se vrijeme ne mogu da prodadu zbog silne bosanske konkurencije. Tu bosansku konkurenciju osjećaju od nekoliko godina ne samo šume našega Gorskoga kotara i gor. Krajine, već i sve južne austrijske alpinske zemlje, kojih čamovina ide na tržišta zemalja kraj sredozemnoga mora, naročito u Italiju. O toj se bosanskoj utakmici baš sada mnogo razpravlja i piše u austrijskim stručnim časopisima. Kad ne bi te, kako ju šumarski stručnjaci i trgovci u Austriji zovu, „bosanske pogibelji“ bilo, ne bi se ni te šume zlo prodavale, jer su baš zemlje oko sredozemnoga mora, na čelu ima Italija, počele sve znatnije množine četinjave robe uvažati, nu svemu tomu lahko može udovoljiti silna bosanska proizvodnja, koja si sve više

krči put do mora i time do svjetskoga tržišta. Još je jedna velika neprilika za jedan veliki dio naših bukovih i četinjavih šuma i to ta, što u području istih ne ima željeznica, a to su šume naše gor. Krajine u kojima bi se mnogo starog stabalja moralo sjeći, ali se ne može. Straga donosimo oglase trih velikih dražba u brdskim šumama erara i i imov. občine ogulinske od kojih je potanja već jednoć — prošloga mjeseca — bezuspješnom ostala.

Izvoz i uvoz drva iz Ugarske i Hrvatske-Slavonije u god. 1902. Spomenuli smo već u našem zadnjem izvještaju, da se je tečajem god. 1902 znatno umanjio izvoz drva iz čitavoga našega carinskoga područja t. j. iz ciele Austro-Ugarske, a sada donosimo podatke glede izvoza i uvoza drva Ugarske i Hrvatske za prošlu godinu, iz kojega se vidi, da je uzev u prispodobu god. 1901. znatni manjak u izvozu a donekle i uvozu.

	Izvoz		Uvoz	
	1901.	1902.	1901.	1902.
	u vagonima po 100 metr. centi			
Gradjevno i tvorivno drvo mekano .	7.826	7.547	9.037	5.241
„ „ „ tvrdo .	7.167	5.385	467	484
Drvo za rudokopja	7.832	5.568	1.000	825
Željezničke podvlake	10.087	7.573	295	424
Dužice	14.743	11.558	2.970	4.137
Piljeno i tesano drvo mekano . .	32.711	31.338	17.311	18.362
„ „ „ tvrdo	21.889	20.602	1.035	1 293
Šindra za krovove	3	50	963	962
Kolje za vinograde i hmeljnika . .	199	204	656	496
Ugljen od drva	7.814	7.637	31	25
Ukupno .	110.301	97.462	33.765	32.249

Različite vesti

Tečajevi za praktične šumare u Beču. Opet ove godine a koncem proš. mj. obdržavani su na bečkoj visokoj školi za zemljotežtvo tečajevi za praktične šumare, koji su se zadnji puta predlanjske godine držali. Lane držali su se takovi tečajevi za praktične gospodare. Kako je poznato, svrha je tim tečajevima upoznati praktične gospodare i šumare, koji se ne mogu toliko čitanjem novih djela i raznih stručnih časopisa baviti, upoznati sa novimi nastojanji i tečevinama na polju gospodarstva i šumarstva.

Šume i šumarstvo u Englezkoj. Da je u Englezkoj šumarstvo na slabim nogama i da gotovo šuma ni ne ima, poznato je u šumar-

skim krugovima, nu riedko tko, da zna o tom što više. Potanje opisao je te prilike nedavno u listu pokoj. Danckelmanna Dr. Schwappach, koji je veli u nekoliko navrata zadnjih godina posjetio Englezku i tom se prilikom za englezke šume i šumarstvo više zanimao. Da šumarstvo ne može biti od kakove veće važnosti najbolje svjedoči činjenica, da u Vel. Britaniji i Irskoj šume zapremaju samo 3·8% od ciele površine tih zemalja. Država posjeduje u svem samo oko 50 tisuća rali šume a obćinskih šuma ni ne ima. Nu za to zapremaju silna tresetišta i čretišta pak druge puste površine 38% od svekolike površine. Nekada bilo je liepih šuma u Englezkoj, naročito Škotskoj, nu u medjusobnim ratovima Englezke i Škotske šume su skroz poharane, ponajviše popaljene, da se neuzmogne u njima neprijatelj skrivati. Kasnije nisu se one više podigle sve do danas. Čretišta se i danas sve više šire. Šumski posjed, u koliko ga ima, malom je iznimkom u rukama veleposjednika, a ti ga kraj obilnih drugih vrela prihoda ne njeguju, izim djelomično kao parkove, a ne dozvoljavaju to ni lovne prilike. Ti bogati posjednici goje toli silne množine divljači, da je uz nju gotovo ne moguće podići šumu. Još najviše štete čine silni kunići. Lovišta donose upravo ogromne svote, jer lovni zakupi iznose po hektaru po 5—14 kruna. Već su i samim Englezima ta lovišta preskupa, pa su ih počeli u novije vrieme uzimati u zakup mnogi bogati Amerikanci, koji vele da lagodnije mogu živjeti u Englezkoj nego li kod kuće. Racionalnoga šumogojstva u Englezkoj ne ima, prem se drvo, koje te šume ipak donose, vrlo dobro plaća. Sada su neki prijatelji prirode i šumarstva počeli nastojati, da bi se i u Englezkoj počelo šumarstvo racionalnije njegovati, pak bi rado učiniti i nešto za šumarsku nastavu. Ustrojili su sada i jedno šumarsko društvo, koje je već poduzelo naučnu ekskurziju u Njemačku i Francezku. Samo za šumarstvo u Indiji Englezi se više zanimaju, pa su počeli izobrazivati posebno šumarsko osoblje, koje tad polazi u Indiju da s tamošnjim državnimi šumami gospodari. Sada je to novo šumarsko društvo izradilo predstavku na vladu, da ona posveti u buduće veću skrb šumama i boljem šumarenju.

Bukva i jela u francuzkim šumama. U listu „Revue des Eaux“ piše Jolly de Sailly da je na temelju mnogobrojnih opažanja u francuzkim šumama došao do osvjedočenja, da i bez uticaja čovjeka sve više jela potiskuje bukvu i otimlje joj tlo, te da će po vremenu izčeznuti mnogi bukvice a njihovo će mjesto zauzeti jelici; ujedno da će se mnoge do sele mješovite bukove i jelove šume pretvoriti u čiste jelike. Svakako je to bolje, jer će šumsko gospodarstvo unosnije postati. Kod nas — koliko nam je znano — baš se protivno opaža, naime, da bukva potiskuje jelu, a naši se šumari trude, da tomu na put stanu, jer već ne znadu kuda će bukvinom a ne treba im još i novih bukvika.

Željezničke podvlake od željeza, s kojima su pravile naročito pruske željeznice pokuse, nisu se pokazale dobrima, s toga se sada mnogo u Njemačkoj traže drvene podvlake, jer će se opet na izključivu uporabu drvenih podvlaka preći.

Austrijski šumarski kongres imao se je održati dne 27., 28. i 29. ožujka ove godine u Beču. Pristup je svakomu slobodan. Oglašene su bile sljedeće teme o kojima će se razpravljati: 1. O obskrbi namještenika u gospodarstvu i šumarstvu za slučaj starosti (Referat dolj. austrijskoga šumarskoga društva); 2. O gospodarenju sa šumskim malim posjedom; 3. O ustrojstvu šumsko-gospodarskih udruga. (Referat austrij. držav. šumar. društva); 4. Razprave i zaključci, kako da se unapriedi naš izvoz drva u obće, naročito u Njemačku i Italiju, i kako da se obrani domaća šumska proizvodnja, s osobitim obzirom na novi njemački carinski cijenik. (Referat austrij. gosp. društva); 5. Nužda, da se izdadu posebni zemaljski zakoni u svrhu da se osjegura pošumljenje golih strmina i porečja (Referat predsjedništva zemalj. kulturnog vieća za Češku).

Na ove ćemo se razprave i zaključke u budućem broju našega lista osvrnuti čim nam poznati budu.

Šumski požari. U drugoj polovici prošloga mjeseca bilo je nekoliko šumskih požara, koji su međjutim prošli dosta dobro, tako te ne ima osjetljivije štete. Dne 24. pr. mj. porodila se vatra u šumama „Gaj“ i „Previj“ vlastelinstva voćinskog u kotaru slatinskom. Vatra se je razširila na velikom prostoru, ali štete ima samo nešto preko 1000 K. — Dne 23. pr. mj. porodila se vatra u šumi „Žervanjska“ vlastelina Schullera u Feričancima u kotaru našičkom i razširila se na trideset jutara. Štete ima oko 700 K. — Dne 23. pr. mj. nastala je vatra u mladoj jelovoj šumi „Polojskoj kosi“ imovne občine slunjske ali je za kratko vrijeme ograničena, tako te je šteta nestatna. U svim ovim slučajevima priskočili su odmah u pomoć oružnici i okolišni seljaci, te su vatru ugasili.

U susjednoj Ugarskoj bilo je ove godioe takodjer već više šumskih požara. Opetovano se je tako u jednoj tamošnjoj šumi zbio požar, nu svaki put je bio ugušen. Kad je opet jedan takov požar opažen, krenuli su vatrogasci s načelnikom da ga uguše. Kad su počeli požar gušiti čuli sa brda glasove, koji su im dovikivali, da neka se gašenja kane, jer da će biti zla; i doista počelo je po vatrogascima, koji su gašenjem požara zabavljeni bili, doskora padati kamenje. Tako su htjeli zlikovci da se osвете vatrogascima, jer su spriječili da im njihovo mrzko djelo nije za rukom pošto.

Panamska prečba. Obće je poznata sudbina radnja oko prekopa panamske prečbe, koje su se radnje uz silne sablazni prekinuti morale

a da nisu mogle biti dokrajčene. Sada su se Združene Države Sjevero-američke odlučila, da te radnje dovrše. U tu svrhu uzele su one na 100 godina u zakup zemlju oko budućeg prekopa za svotu od 10 milijuna dolara i $\frac{1}{4}$ mil. godišnje zakupnine, pa će doskora tim radnjama pristupiti. Bude li se ova prečba prekopala — zaprieke su mnogo veće nego li su bile kod prekopa suečke prečbe — odijelit će se sjeverna od južne Amerike, a put od Englezke do San Franciska skratiti za čitavih 9500 kilometara. Za našu trgovinu drvom ne će to biti od koristi, već samo od štete, jer će konkurencija američkoga drva na evropskim tržištima biti još osjetljivija, pošto baš u zapadnim državama sjeverne Amerike, a na obalama tihoga oceana, ima još i silnih šuma, koje se do sele još pravo eksploatirati ne moguše.

Novi surogati za strojbarstvo. Amerika je prava domovina raznih surogata, koji se u novije vrijeme za strojenje i bojadisanje koža sve više rabi, pa priete sasvim iztisnuti iz strojbarstva hrastovu koru, koja se je prije toliko rabila. Ciena hrastovoj kori s toga od godine do godine sve više pada, pak se mnogo kore ni prodati ne može. Uz „Quebracho“ počeli su u novije vrijeme iz Amerike u Njemačku sve više izvažati „Cascalote“. Taj surogat nije drugo već komuške ploda biljke *Cesalpina coriaria*, koje sadržavaju mnogo trieslovine.

Ovaj surogat poznat je već dulje vremena, nu nije se prije mnogo u Evropu uvezio. Sada je već drugačije. Prošle godine uveženo je već u samu Njemačku „Cascalote“ za 1 milijun maraka. Uz ovaj surogat pojavio se je u najnovije vrijeme još jedan novi, poznat pod imenom „Canagria“, a to je biljka koja raste u Meksiku, a sadržaje mnogo tanina pa joj, vele, predstoji veliku budućnost. — Tako se prilike mnijenjaju, pa će doći konačno do toga, da za hrastovu koru u velikoj trgovini nitko ni pitao ne bude, već će ju samo još kupovati mali obrtnici kožari. Prije kojih 20 - 30 godina mislilo se je da predstoji hrastovim šumama guljačama velika budućnost; razni su stručni časopisi zagovarali uređenje hrastovih šuma guljača, pa je takovih članaka bilo više i u našem listu prvih godina kad je počeo izlaziti. Danas se može svjetovati šumovlasticima, da takove šume ne osnivaju.

Važno otkriće o potresima. Poslije strašne katastrofe na otoku Martinique i tragične propasti grada S. Pierre, francezki se učenjaci živo zanimaju izučavanjem potresa i prirodnih pojava, koji su u svezi s potresima. Samo se po sebi razumije, da nema govora o odstranjenju tih užasnih pojava, ni o umanjenju njihova razmjera; zato je preslab čovječji um. Glavno se radi o tome, da se nadje sredstvo, kojim se bi moglo unapried saznati o priatećoj pogibelji potresa, da se tako što više ograniče posljedice njegove.

Francezki geolog Lipman priobćio je francezkoj akademiji znanosti ovo otkriće : Potres nije nikad pojedinačan pojav. Usled elastičnosti zemaljske kore, kad se tlo počne na kojem god mjestu kolebati, osjeti se to vrlo daleko, pa ako je jači potres, potresni val prodje četvrtinu, pače i polovinu zemaljske kruglje, a desi se, da prodje od jednoga kraja svijeta do drugoga. Ako je i brzina toga vala velika, ipak je neko vrijeme potrebno, da ga prevali od ishodne do krajne točke. To opažanje navelo je spomenutog geologa, da predloži, neka se svi seismološki observatoriji na svijetu sjedine brzojavnom žicom, namještenom tako, ako jedan seismograf zazvoni, to bi u isti čas svi drugi seismografi elektricitetom dali isti znak.

Elektricitet provaljuje 300.000 kilometara u sekundi i po tom leti puno brže od potresnog vala. Time bi se dobilo vrijeme, da ljudi uteku iz onih točaka, gdje su vulkani. Ako se u Lisabonu osjeti udarac, stanovnici Nizze, Napulja, Tirola imat će dosta vremena, da se udalje od svojih vulkana, da spasu svoj imetak, dokumente i dr. na sigurno mjesto. Takvim će se načinom potresi objavljevati napried kao danas orkani i oluje. Ovo je vrlo jednostavno otkriće, koje bi moglo na veliku uslugu biti žiteljima vulkanskih krajeva.

„Obzor“.

Nova metoda impregnacije uz pripomoć elektriciteta. Pokusi oko novih načina impregnacije drva neprestano se nastavljaju. Do danas ima već tih načina mnogo, nu samo neki prokrćili su si put u praksu, dočim se drugi u praksi ne moguše udomiti, jer su preskupi ili u obće nezgodni, da se pomoću njih drvo u veliko impregnira. Sada je pošlo za rukom dvojici francuzkih inžinira, Notonu i Bredonneau'u, izumiti novi način impregnacije, kojemu, vele stručnjaci, predstoji velika budućnost. Osečina je toga načina, da veliku ulogu kod samoga impregniranja igra elektricitet, koji kod dojakošnjih načina nije ni u obzir dolazio. Sama impregnacija provadja se u velikim badnjima od cementa u koji dolazi drvo i ostaje u njima 7—14 sati izvršene uticaju električne struje od 110 Volta uz temperaturu od 40 C°. Za taj način impregnacije mnogo se zanimaju željezničke uprave, jer je i čitava impregnacija najvažnija za ono drvo, koje se kao željeznička podvlaka rabi; željeznička se podvlake danas većinom impregniraju, te ih je malo u porabi, koje ne bi impregnirane bile.

Izvoz žive divljači u razplodne svrhe iz čitave naše monarhije poprima sve veće dimenzije; naročito mnogo se izvažaju: jeleni zecevi i trčke. Uzrok je tomu taj, što je po sudu vještih lovačkih stručnjaka ova divljač liepo razvita, a dobro odoleva nepogodam vremena. Došla ona u sjevernije ili južnije evropske predjele. Osobito velike množine spomenute vrsti divljači izvoze se u Englezku, tako da je ta činje-

nica pobudila pažnju naročito českih lovaca; ovi vele, da od kako se je stala živa divljač u veliko izvažati, od toga se vremena sve manje eksportira ubijena divljač, koja se je do sele u veliko izvozila u inozemstvo, poimence u Francuzku i Englezku.

Do nedavno većinom se je izvozila divljač u svrhe razploda iz Česke i Ugarske, nu sad se je ona i iz naše domovine izvoziti počela. Nedavno bila je notica u našim novinama, da je do 3000 živih zeceva prodala uprava vlastelinstva u dolj Miholjcu preko Beča za Englezku a lane da je 1000 komada prodano za sjevernu Afriku. Englezi, veliki ljubitelji športa u obće, napose pako i pasionirani lovci, mnogo kupuju žive divljači, da podignu svoje lovne revire

Divlje svinje u slavonskim šumama. Kako čujemo razmnožale su se zadnjih godina divlje svinje naročito po prostranim hrasticima slavonske Posavine. Ta divljač pravi znatne štete ue samo po mladim šumskim branjevinama, već i izokolnim poljima. Držane su opetovano hajke na tu divljač, nu s razmjerno dosta lošim uspjesima — kao obično kod obćinskih hajka. Prevelikom širenju ove divljači moralo bi sbog velikih šteta, što prije na put sati.

Izpravak. U zadnjem broju donesli smo u prevodu dva člančića i označili pogriješno kao vrelo „Handelsblatt für Walderzeugnisse“ nu to ima pravo glasiti „Oesterr.-ung. Centralblatt für Walderzeugnisse“.

Broj 1731. ex 1903.

Oglas dražbe.

Kod podpisanog kr. šumarskog ravnateljstva prodavati će se dne 4. svibnja t. g. u 10 sati prije podne lih putem ustmene dražbe jur konsignirani drvni etati kr. šumarija Mrkopalj i Fužine za g. 1903—1907., koji iznose:

1. U kr. šumariji Mrkopalj; 24.427 m³ jelove stablovine (Baumholzmasse), 26.343 m³ bukove stablovine za tvorive (Baumholzmasse), 25.267 m³ bukove stablovine za ogriev (Baumholzmasse), izklična ciena 132.103 K.

2. U kr. šumariji Fužine: 17.680 m³ jelove stablovine, 14.449 m³ buk. stablovine za tvorivo, 9.443 m³ bukove stablovine za ogriev, izklična ciena 117.842 K.

Obćenite dražbene i ugovorene uvjete dužan je svaki dražbovatelj prije početka ustmene dražbe podpisati.

Kr. šumarsko ravnateljstvo.

U Zagrebu, dne 11. ožujka 1903.

Oglas dražbe.

Kod kr. šumarskog ureda u Otočcu prodavati će se dne 8. travnja 1903. u 10 sati prije podne putem zatvorenih ponuda sljedeće drvene gro-
made u šumi na panju.

Šumarija	Naziv šumskog predjela	Sjekored	Okružje	Dvosjek za godinu	Broj stabala			Drvena gromada u m³ po procjeni			Izključna cijena				
					jela	smreka	bukva	jelovo i smrekovo tvorivo i gradnja	bukova		jelovine i smrekovine	bukovine	ukupno		
									tvorivo i gradnja	gorivo					
														u krunama	
K r a s n o	Nadžak bilo	A/I.	2	3	1900	—	—	965	—	101	2558	—	1388	1388	
	» »	»	3	1901	—	5	—	1331	—	59	2629	—	1264	1264	
	» »	»	3	1902	—	—	—	2541	—	17	1819	—	789	789	
	Apatišan	A/II.	4	1900	179	215	1286	2216	354	2628	9334	2042	11376		
	» »	»	4	1901	448	587	868	8709	286	3587	15713	2235	17948		
	» »	»	4	1902	1441	1691	1267	6715	100	1787	28474	995	29469		
	Lomska duliba	A/III.	3	1900	1065	63	1671	5628	853	5146	22625	3113	26043		
	» »	»	3	1901	1235	286	139	3984	121	—	16118	339	16457		
	» »	»	4	5	1902	3818	164	1027	6485	701	—	25883	1682	27565	
	Konjska draga	A/IV.	3	1901	228	83	444	1078	198	1494	4366	1152	5518		
Begovača kosinjska	»	3	1902	524	—	—	379	1179	103	1090	4717	724	5441		
L j e s k o v a c	Krasanska duliba	B/I.	5	1902	—	—	—	540	—	68	973	—	611	611	
	Božin plan	B/II.	4	1902	—	—	—	435	—	—	1179	—	472	472	
	Titra	I.	5	1893	248	26	—	1429	—	—	4629	—	4629		
	» »	»	6	1898	310	51	755	1770	959	—	5734	3068	8802		
	» »	»	7	1900	154	35	1001	1075	1731	—	8299	746	9045		
	» »	»	7	1901	477	71	1057	1460	1531	—	4753	4899	9652		
	» »	»	7	1902	545	119	700	1645	627	—	5358	2006	7364		
	Crni vrh	V.	2	1897	116	1	115	540	168	—	2164	437	2701		
	» »	»	2	1901	99	4	215	401	250	—	1640	800	2440		
	» »	»	2	1902	69	10	18	317	180	—	1276	576	1852		
B r l o g	Visibaba	IV.	2	1902	111	36	—	427	—	—	2087	—	2087		
	Prošće	VI.	2	1902	145	2	475	700	409	—	2802	1309	4111		
	Medvedjak	VII.	4	1901	—	—	70	—	52	277	—	277	277		
	» »	»	4	1902	—	—	39	—	48	—	—	154	154		
	Mali Javornik	K/III.	5	1900	—	—	218	—	266	—	—	852	852		
	» »	»	5	1901	—	—	367	—	318	—	—	1019	1019		
	» »	»	5	1902	—	—	480	—	386	—	—	1236	1236		
	Kik	K/IV.	9	1902	—	—	763	—	644	—	—	2219	2319		
	Kečina greda	I.	7	1897	—	—	4182	—	306	8955	—	9162	9161		
	» »	»	7	1898	—	—	3210	—	138	6445	—	6298	6298		
» »	»	7	1899	—	—	4673	—	162	11316	—	10768	10768			
» »	»	7	1900	—	—	3486	—	42	6758	—	6335	6235			
» »	»	8	1901	—	—	1461	—	71	3146	—	3089	3089			
» »	»	8	1902	—	—	1116	—	88	2942	—	2964	2964			

Šumarija	Naziv šumskog predjela	sjekored	Okružje	drvosjek za godinu	Broj stabala			Drvena gromada u m ³ po procjeni			Izključna cijena		
					jela	smreka	bukva	jelovo i smrekovo tvorivo i gradnja	bukova		jelovine i smrekovine	bukovine	ukupno
									tvorivo i gradnja	gorivo			
u krunama													
Brl o g	Svičko bilo	IV.	5	1899	—	—	1472	—	—	1737	—	1042	1042
	» »	»	5	1900	—	—	967	—	—	1160	—	697	697
	» »	»	5	1901	23	—	1399	63	63	2226	—	1733	1733
	» »	»	5	1902	43	—	557	10	19	1326	—	906	906
	Javorovo bilo	II.	4	1902	—	—	1100	—	78	1623	—	1255	1255
Š k a r e	Ravno biace	III.	4	1902	—	—	940	—	89	2153	—	2259	2259
	Veliki Lisac	A/I.	7	8 1900	383	70	1054	1753	1225	3375	5703	5760	11463
	» »	»	8	9 1901	819	50	481	4048	467	1324	13005	2211	15216
	» »	»	8	9 1902	292	17	889	1102	776	2900	3539	3424	6963
	Veliki Javornik	A/II.	3	1901	311	34	125	1439	162	—	4653	519	5172
K o s i n j	» »	»	3	1902	222	26	204	970	146	—	3134	468	3602
	Markovac	A/III.	4	5 1902	503	160	840	1831	118	2250	7440	1278	8738
	Pavlovac	A/IV.	2	1902	615	88	442	2684	315	—	10807	1008	11815
	Štokić daliba	IV.	1	1897	—	—	62	—	—	294	—	380	380
	» »	»	1	1899	—	—	111	—	—	—	—	—	—

Dražbeni i ugovorni uvjeti mogu se ugledati kod podpisanog kr. šumskog ureda i kod dotičnih kr. šumarija, ter će se na zahtjev i dostaviti.
U O t o č u, dne 11. ožujka 1903.

Kr. šumarski ured.

Broj 18.584

Oglas.

Od strane kr. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove, stavlja se ovime do sveobćega znanja, da će se u smislu normativne naredbe od 18. listopada 1886. broj 33094 i od 21. svibnja 1890. broj 12782., državni izpit za samostalno vodjenje šumskog gospodarenja u proljetnom roku godine 1903. obdržavvati dne 15. i sljedećih danah mjeseca travnja 1903.

Odnosne u smislu citirane naredbe pod brojem 33094 ex 1886. sastavlene i propisno biljegovane moloenice, imadu se neposredno upraviti ne osobu predsjednika izpitnog povjerenstva gospodina Roberta Fischbacha kr. zemaljskog šumarskog nadzornika I. razreda u Zagrebu najkasnije do konca ožujka 1903.

U Zagrebu, dne 6. ožujka 1903.

Za bana: **Krajcsovics** v. r.

Uredjuje **Ivan Partaš**, prof. šum. akademije u Zagrebu. Tiskara **C. Albrecht (J. Wittasek)**.

SADRŽAJ.

	Strana
Revizija gospodarstvenih osnova. Piše —r—	145—163
Šumarstvo u Srbiji.	163—174
Nekoliko rieči na članak: „Oskudica na šumskim radnicima“.	
Piše I. P.	174—178
Telefon u službi šumske uprave. Piše J. pl. Aue	179—182
Listak. Osobne viesti: † Leo Šipek. — † Gjuro Stojanović	182—183
Šumarsko i gospodarsko knjižtvo:	183—184
Promet i trgovina	184—185
Različite viesti: Tečajevi za praktične šumare u Beču.	
— Šume i šumarstvo u Englezkoj. — Bukva i	
jela u francuzkim šumama. — Željezničke podvlake	
od željeza. — Austrijski šumarski kongres. —	
Šumski požari. — Panamska prečba. — Novi su-	
rogati za strojbarstvo. — Važno otkriće o potre-	
sima. — Nova metoda impregnacije uz pripomoć	
elektriciteta. — Izvoz žive divljači u razplodne	
svrhe. — Divlje svinje u slavonskim šumama. —	
Izpravak	185—190
Oglasi	190—192

Broj 890.

**8435 jelovih, 280 smrekovih,
11077 bukovih, 316 javorovih,
320 borovih,**

osim toga na u šumi Krasnici za veliku prodaju izlučenoj površini od
3072 jutara

**28680 jelovih, 1888 smrekovih,
32966 bukovih, 2635 javorovih,**

stabala prodavati će se na dne 7. svibnja 1903. u 10 sati prije podne
kod podpisanoga ureda putem pismenih ponuda u ukupnoj procien-
benoj vrijednosti od 919.436 K. 27 fl.

Prodavat se imajuća stabla razporedana su u 13 hrpa.

Sva na prvom mjestu spomenuta stabla vidljivo su u šumi obi-
lježena i to u redovitim sječina šumarije Ogulin i Plaški.

Poblizji dražbeni uvjeti mogu se svaki dan za vrijeme uredovnih
sati uviditi kod podpisanoga ureda, koli u pisarnah područnih šumarija,
izim toga dostaviti će podpisan ured svakom interesentu bezplatno
točan izkaz prodavat se imajuće količine uz obće dražbene uvjete.

Kup stabala u Krasnici uvjetuje izgradnju parne pile u Plaškom.

Šumsko - gospodarstveni ured ogulinske imovne občine.

U Ogulinu, dne 23. ožujka 1903.